

Дзіцячая і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАУ БССР

Год выдання 35-ы
№ 47 (2100)
10 чэрвеня 1966 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

АДДАЮЧЫ СВАЕ ГАЛАСЫ КАНДЫДАТАМ БЛОКА КАМУНІСТАЎ І БЕСПАРТЫЙНЫХ, САВЕЦКІ НАРОД ПРАГАЛАСУЕ ЗА МІР, ЗА РОСКВІТ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ АЙЧЫНЫ, ЗА ПЕРАМОГУ КАМУНІЗМА.

УСЕ НА ВЫБАРЫ, ДАРАГІЯ ТАВАРЫШЫ!

ЗА КАМУНІЗМ!

Гэтыя словы не надрукаваны ў бюлетэнях, якія пасляўтра атрымаем мы на выбарчых участках. Там ёсць толькі назва і нумар выбарчай акругі, імя кандыдата ў дэпутаты і спасылка на калектыв, які гэтага кандыдата вылучыў.

Але нябачна гэтыя словы будуць напісаны на кожным бюлетэні, будуць гучаць у сэрцах мільянаў і мільянаў выбаршчыкаў. 12 чэрвеня мы не проста пашлем сваіх выбаршчыкаў у вышэйшы орган улады краіны — мы выкажам тым самым шчырае «за» палітычнаму курсу, на якім знаходзіцца наш чырванасцяжны дзяржаўны карабель, мы выкажам адзінадушае «так трымацца» сваёй роднай партыі, свайму роднаму ўраду.

У дні перадавыбарнай кампаніі Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі звярнуўся з усяваляючымі, прачунымі словамі да ўсіх выбаршчыкаў — рабочых і работніц, сялян і сялянцаў, да саветскай інтэлігенцыі, да воінаў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту. У палыманым гэтым Звароце прыводзіцца пераконаўчыя лічы і факты велічынных поспехаў краіны за час ад мінулых выбараў у Вярхоўны Савет СССР, поспехаў ва ўсіх галінах нашага палітычнага, эканамічнага, культурнага развіцця.

З харошай годнасцю за зробленае Цэнтральны Камітэт заклікаў выбаршчыкаў:

хто хоча, каб і ў далейшым паспяхова развілася наша сацыялістычная прамысловасць; каб яшчэ большае багацце прадуктаў забяспечвала наша сацыялістычная сельская гаспадарка; каб далей квітнелі свецецаў навука і культура;

каб захавалася і ўзмацнілася наша абароназдольнасць;

каб мацвалася дружба народаў, эканоміка і культура братніх народаў;

каб наўлімна рос дабрабыт працоўных

— той будзе галасаваць за палітыку партыі камуністаў, за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных.

Імяны гэтых кандыдатаў шмат чаго гавораць выбаршчыкам. Лепшыя з лепшых — дзяржаўныя дзеячы і даяры, будаўнікі і пісьменнікі, вучоныя і работнікі, якія з'яўляюцца народам сваімі сапраўды саюзнікамі, які карыстаюцца павагай, любоўю, довер'ем.

У хваляючым усенародным рэзудум пра сённяшні і з'яўляючы дзень краіны, пра месца камуністаў з нас у будаўніцтве камуністычнага грамадства перагарваліся сустрачы кандыдатаў у дэпутаты з выбаршчыкамі, што адбываюцца цяпер па ўсёй краіне.

У чэрвеня выбаршчынін-мэсцін сустраўся ў Валімім тэатры з кандыдатам у дэпутаты Савета Нацыянальнай Вярхоўнага Савета СССР, членам Палітбюро ЦК КПСС, Старшынёй Савета Міністраў СССР Аляксеем Мікалаевічам Касціным. Прамова, што прагучалі на гэтых сустрачках, ашчэ раз засведчылі непарушнасць адзінства свецецага грамадства, яго згуртаванасць вакол ленынскага Цэнтральнага Камітэта партыі і Савецкага ўрада.

Цёпла сустрачы прымутыя выступілі А. М. Камынін. Ён падзякаваў выбаршчыкам за довер'е, падрабязна спыніўся на галоўных праблемах, якія трэба вырашыць нашай краіне, каб і надалей пахлява рушыць па шляху прагрэсу і росквіту.

Выбаршчынін Мінскай—Савецкай выбарчай акругі сустраўся 7 чэрвеня са сваім кандыдатам у дэпутаты Савета Нацыянальнай Вярхоўнага Савета СССР, кандыдатам у члены Палітбюро ЦК КПСС, першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі Патром Міронавічам Махарава. Давяраючая асоба — загадчык кафедры радыётэхнічнага Інстытута Л. Д. Мазур, начальнік цэха радыёзавада К. К. Шабуцькі, зборшчыца гадзінічнікавага завада В. І. Маслава, загадчык кафедры політэхнічнага Інстытута І. М. Ступнік, дырэктар Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР Н. В. Каменская, сакратар Савецкага райкома камсамола Ю. Ф. Трошчанка расказалі пра жыццёвы шлях, грамадскую і дзяржаўную дзейнасць П. М. Махарава — чалавека, які і ў гады Айчынай вайны, і ў гады мірнага будаўніцтва заваяваў у народзе глыбокую павагу і аўтарытэт.

Падзякаваўшы выбаршчыкам за высокую давер'е, адзначыўшы, што ён успрымае яго як выцвяленне глыбокай любові і адданасці працоўных роднай Камуністычнай партыі, выказаўся «якобы ён з'яўляецца П. М. Махараваў расказваў аб выдатных поспехах, дасягнутых камуністычнай краінай, аб велічыннай пераможы, што адкрываюць ёй шляхы ХХІІІ з'езда КПСС.

З выбаршчынікамі сустракаюцца члены і кандыдаты ў члены Палітбюро, сакратары ЦК КПСС, радыёвы камуністы і беспартыйныя — усе, каго вылучылі працоўныя на сваіх перадавыбарных сходках пасланцамі ў вышэйшы з нашых Саветаў. Сустрачы гэтыя яшчэ раз паказваюць свайму усенароднасці і сапраўднасці нашай ленынскай, сацыялістычнай дэмакратыі.

Пасляўтра — выбары. Няма сумнення, што яны ператворатца ў хваляючыя і радаснае свята, ва ўрачыстую дэманстрацыю нашага адзінства, нашай манілінасці.

РАСКАЗАПА ВЫСТАЎКА...

Некалькі гадоў назад група французскіх грамадзян з невялікага французскага горада Бюццоне пабыла ў Беларусі, наведала Мінск. Пасля вяртання на радзіму яны стварылі ў сваім горадзе Камітэт свецека-французскай дружбы. Цяпер у камітэце ўжо 110 чалавек. Яны з'яўляюцца французамі з эканамічным і культурным жыццём свецекага народа. Шмат мерапрыемстваў прысвечана і Беларусі.

Вось і наядуца ў Бюццоне была арганізавана выстаўка, прысвечана Савецкай Беларусі. На ёй экспанаваны беларускія кнігі, альбомы і г. д. Жыхары Бюццоне мелі таксама пазнаёміцца і з выстаўкамі мастацкай фатаграфіі, дзе былі паказаны лепшыя фоты беларускіх майстроў.

Выстаўку наведала больш дзюх тысяч чалавек.

ПАДАРОЖЖА ДЗІЦЯЧЫХ МАЛЮНКАЎ

Дзіцячыя малюнікі, якія заўсёды з хваляючымі і радаснымі імпрэсіямі, якія шмат аб чым могуць расказаць. Выстаўка дзіцячых малюнкаў, якую разам з іншымі ілюстрацыямі матэрыяламі накіравана Беларусі таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі ў адрас Дома чэхаславацка-савецкай дружбы ў Брэсце. У гэтым доме, якое багата духоўнае жыццё і ў са-

У ДАВЕДНІКУ — БЕЛАРУСКІЯ КАМПАЗІТАРЫ

XX стагоддзі пад рэдакцыяй вядомага кампазітара В. Шафера. У саружышчы дэпартаменту польскай музычнай культуры М. Ганчускай, А. Трыжаскоўскай і З. Ваховічам рэдактарам-складальнікам створана ўнікальнае выданне, якое ахапіла матэрыялы жыцця і творчасці звыш 2500 кампазітараў усіх краін свету.

З беларускіх кампазітараў у выданне польскіх сярбаў трапілі сем аўтараў — А. Вагатыроў, Г. Вагнер, В. Валтароў, П. Падкавыраў, Р. Пукст, Я. Ціцюк і А. Туранкоў. Аб іх творчасці дадзены даволі падрабязныя звесткі.

«ТЫДЗЕНЬ БЕЛАРУСІ» У КАЛУМБІІ

На здымку вы бачыце афішу з «Тыдня Беларусі» ў Калумбіі. Яна паказвае «Калумбія-савецкі інстытут культуры і мастацтваў» і «Гродзенскі аэрацыйна-тэатральны камітэт». Мінск — сталіца Беларусі і інш.

У час Тыдня дэманстравалася вялікая выстаўка прадметы беларускай сувеніраў, грамадскіх кніг, біялетаў, альбомаў і паштовак. Другая выстаўка — толькі беларускія з'яўляючыя кампазіцыі ў тэмамі беларускіх і рускіх пісьменнікаў. Тут наведалі многія маглі убачыць «Значышчы імяцка-фашысцкіх законаў на Беларусі». «Гродзенскі аэрацыйна-тэатральны камітэт» і «Мінск — сталіца Беларусі» і інш.

У час Тыдня дэманстравалася беларускія дакументальныя фільмы «Мой горад».

Ленці і фотавыстаўкі аб Савецкай Беларусі былі арганізаваны таксама ў дэпартаменты гарадскіх Калумбіі.

ХТО Ё ЛЕС, А ХТО ПА ДРОВАХ...

Юрый ХАДАКОЎ, галоўны інжынер сектара планіроўкі і забудовы гарадоў Інстытута будаўніцтва і архітэктуры Дзяржбудэ БССР.

У летнія выхадныя дні прыкметна пусцеюць вуліцы нашых гарадоў. І людзі робіцца на берагах азёр і ракі, у пушчах і галях, ва ўсіх тых мясцінах, якія ўмоўна прынята называць «прыгараднай зонай адпачынку».

За апошнія гады каля нашых гарадоў пачалася будаўніцтва пансіятаў, турысцкіх баз, кемпінгаў, трайлерных паркаў, лоджных станій і пляжаў. Асабліва разгарнулася такое будаўніцтва вакол Мінска, Гомеля, Віцебска, Магілёва, Гродна і іншых прамысловых цэнтраў рэспублікі, у іх маляўнічых прытоках.

Каля Мінска ствараюцца чатырнаццаць раёнаў і зон адпачынку, у якіх здольнасць адначасова прывесці надышоў каля чатырхсот тысяч чалавек, каля Гомеля — дванаццаць раёнаў і зон адпачынку на дзвесце тысяч чалавек, каля Віцебска — дзевяць раёнаў на сто трыццаць тысяч.

Жыхары нашых буйных гарадоў маюць пэўнае ўдзяленне аб сваіх будучыя зонах адпачынку. А вось астатнія прамысловыя цэнтры, гарады і гарадскія пасёлкі і сельскія населеныя пункты (а іх у нас сотні і сотні!) Як там справы са стварэннем зон адпачынку?

Возьмем, напрыклад, прыгарадную зону новага горада хімікаў — Светлагорска. Гэта цудоўны мясціна для пансіятаў, турбаа. Тут ёсць два летнія лагера — ўверх па Бярэзіну ў паці і пятнаццаці кіламетрах ад горада. Цудоўныя сасновыя бары, высокія берэгі, старыя трышчыны з добрымі пляжамі. Але што гэта? Высечаны лес? На вялікі жаль, высечаны. Больш чым п'яццаць гектараў. Можна, гэта выдаловаць?..

У Салігорску — такі ж малюнак. У зоне адпачынку каля будучага вадасховішча высечана пятнаццаць гектараў лесу. У іншым месцы — дванаццаць гектараў.

Лес сякуць і каля буйных гарадоў. Возьмем Гомель, дзе будучыя месцы адпачынку запраектаваны на Сожы. Дзесяці гектараў цудоўнага саснавага лесу тут будзе знішчаны. Можна прыгадаць і Віцебск, дзе цудоўны раён каля возера Вароўна (Нарач у мініяцюры) значна страціў сваю прынасьнасць з-за таго, што тут таксама высеклі лес. А шырокае прасекі, што зробілі для ліній электраперадач у Наваполацку, якія прайшлі па лепшых участках лесу?

Хто ў гэтым вінаваты? Леснаархоўшчыкі, будаўнікі, якія пракладаюць камунікацыі і лініі электраперадач?

З вывадамі не спыняючыся. У леснаархоўшчыкаў, як і ў будаўнікоў, ёсць дзяржаўны план, які яны абавязаны выконваць, і на высечку лесу каля гарадоў яны маюць адпаведны дазвол. Вядома, нарыхтоўку лесу яны не могуць рабіць у забароненых месцах — зялёных зонах гарадоў, ахоўных палосах уздоўж ракі і зыгнутаў, у запаведніках і г. д. п. Але ў тым і бяда, што вакол Салігорска, напрыклад, афіцыйна не адрэзана зялёная зона,

якая адпавядала б сваім памерамі новаму гораду — і ў салігорскіх прыгарадных лясах леснаархоўшчыкі ідуць на законнае аснове.

Такім чынам, справа ў ведамаснай раз'яднанасці, пры якой планаванне, праектаванне і стварэнне зон масавага адпачынку выдзеляюцца без адпаведнай каардынацыі.

Праектная дакументацыя выконваецца ў асноўным трыма інстытутамі: «Белдзяржпраекта», «Белгипроаэрацыйна-тэатральны і «Белгипроасельбуд». Іх работу каардуе Дзяржбуд БССР. Але апрача гэтых арганізацый ёсць шмат іншых: «Леспраект», «Белгипроаэрацыйна-тэатральны і «Белгипроаэрацыйна-тэатральны і г. д., якія падпарадкаваны розным міністэрствам і ведамствам.

Арганізацыя «Леспраект», напрыклад, магла б аказаць істотную дапамогу гарадбудаўніцтву і арганізацыі загарадных адпачынку. Яны павінны былі б аператывна ўсталяваць новыя межы лясных зялёных зон вакол населеных месц і адпаведнасці з новымі генеральнымі планами гарадоў, праводзіць лесаўпарадкавальныя работы, каб стварыць максімум зручнасці для адпачынаючых.

На жаль, новыя праектыныя прапановы па змене меж лясных зялёных зон або на арганізацыі новых доўга чакаюць свайго рэалізацыі. І гэта гэта прыводзіць да сумных вынікаў. Сёння зялёныя зоны адвядзены толькі вакол 39 гарадоў і пасёлкаў рэспублікі. А ў нас жа іх 188. Трэцяя частка новых прамысловых цэнтраў таксама не мае ўзаконеных зялёных зон. Гэта Светлагорск, Салігорск, Івацэвічы, Ваўкавыск, Мазы, Дзяржынск, Жодна і г. д. Да таго ж, устаноўленыя некалькі меж зялёных зон ахопліваюць даволі невялікія тэрыторыі. Значна трэба павялічыць радыус зялёных зон Віцебска, Оршы, Полацка, Іллічова, Рэчыцы, Барысава, Вілейкі.

Прапановы па карэкцыроўцы меж зялёных зон былі падрыхтаваны адпаведнымі арганізацыямі ўжо два гады назад. Але яны да гэтага часу «разлігваюцца».

Але нават і тады, калі праекты планіроўкі ёсць, карэкцыроўка меж зялёных зон ідзе вельмі марудна.

Вось і атрымаем, што пакуль пытанне вырашаецца, лясы ў зонах адпачынку знішчаюць, вадамі засмечваюць.

Дарэчы, пра вадамі. Паглядзім на нашы азёры не з пазіцыі спецыяліста сельскай гаспадаркі або будаўніцтва-энергетыка, а вады адпачынаючых. Вось добрае месца для пляжа. Але яно ўжо забудавана дамамі альбо разарана. Гэта ў нас здарэцца часта.

Возьмем, напрыклад, нашу беларускую жамчужыню — Нарач. Пра тое, што гэта цудоўнае месца для стварэння курорта, валіся размовы яшчэ да вайны. І калі б мы гэты раён ужо тады пачалі разглядаць як зону адпачынку, пазбеглі б многіх недахопаў. На сонечным паўночным беразе сёння шумюць толькі ільды — прайдучы дзесяці гадоў пакуль вырастане лес.

Іншы раз здарэцца так, што схема зон адпачынку распрацавана, але побач з цудоўным месцам, ракой «сцяляць» прамысловыя прадпрыемствы. Напрыклад, пільнерскія лагера, размешчаныя на паўночным усходзе ад Гомеля, павінны быць вынесены на іншы тэрыторыі — побач вырасце суперфасфатны завод. У прыгараднай зоне Гродна ўніз па Нёмане зона адпачынку страціла сваё значэнне, бо рака забруджана вытворчымі сцёкамі азотнаўкавага завада. На жаль, пытанні ачысткі сцёкавых вод і аховы вадаёмаў ад забруджвання ў рэспубліцы яшчэ даўна не вырашаны. У

Мінску, Віцебску, Оршы, Магілёве, Брэсце, Гродна, Барысаве і іншых гарадах больша частка каналізаваных вод і прамысловых сцёкаў сціваецца ў ракі. Таму нельга арганізаваць пляжы ў ніжняй плыні ракі.

Мы вядзем размову аб прыгарадных зонах гарадоў і курортных месцах. А як быць з астатнімі населенымі пунктамі? І ў іх трэба прадугледзіць сучасную сістэму азеленення, якая ўключае і прыгарадныя лесапаркі.

Ёсць яшчэ і шмат іншых пытанняў, ад якіх залежыць вырашэнне праблем загараднага адпачынку. Як, напрыклад, лепш забудоўваць прыгарады, які рабіць больш эстэтычным паглядзе да гарадоў па чыгунках і шасэйных дарогах? І тут мы натрапляем на ведамасную раз'яднанасць, кожная арганізацыя дзейнічае па-свойму, выконваючы свой вузкі план, не думаючы аб адзінстве вырашэння. Адсюль — хаатычная забудова прыгарадаў, мноства кар'ераў і звалак, якія нявечна прыгарады ландшафт, скарачаюць колькасць месца адпачынку.

Умовы для арганізацыі загарадных зон у нас цудоўныя, і зроблена для вырашэння гэтай праблемы многа. Міністэрства аховы здароўя будзе санаторыі і дамы адпачынку. Галоўнае ўпраўленне лясной гаспадаркі садзіць новыя лясы, Міністэрства меліярацыі і воднай гаспадаркі асушае забалочаныя землі, будзе новыя вадасёмы, Дзяржбуд распрацоўвае праекты зон адпачынку, «Гішаслар» пракладвае дарогі, асобныя міністэрствы і ведамствы будуць пільнерскія лагера, турбаа і г. д. Але колькі ў нас ёсць міністэрстваў, ведамстваў і падпарадкаваных ім арганізацый, якія праектуюць, будуюць і вядуць розныя работы, не звязаныя з адпачынкам, на тэрыторыях, дзе мэтазгодна арганізаваць зялёныя зоны?

«Хто ў лес, а хто па дрывы» — не лепшы метад арганізацыі адпачынку працоўных, арганізацыі загарадных зон.

Што ж трэба зрабіць неадкладна, каб кар'ярным чынам змяніць становішча?

Па-першае, патрэбна пераглядзіць план, які вызначыў бы месцы загараднага адпачынку. Праектаваць і будаваць дзесяці, сотні розных устаноў адпачынку — працягла праца, але вызначыць і захаванне на неадкладнае будучае найлепшыя для гэтага тэрыторыі — справа сённяшняга дня. Трэба спыніцца. Заўтра можа быць позна. Паводле нашых арыенціравачых разлікаў, для арганізацыі зон адпачынку спатрэбіцца не больш пяці працэнтаў тэрыторыі рэспублікі.

Па-другое, патрэбны орган, відавц, пры Дзяржбуд БССР, які аб'яднаў бы ўсе работы, звязаныя з праблемай загараднага адпачынку і каардынаваў дзейнасць усіх міністэрстваў і ведамстваў у гэтай галіне.

Па-трэцяе, неабходна трэцінава распрацаваць схему зялёных зон па ўсіх гарадах Беларусі, выдзеліць курортныя тэрыторыі. Гэта схема павінна быць распрацавана прынамсі на 50 гадоў наперад і ўзгадняцца з генеральнай схемай комплекснага выкарыстання ўсіх прыродных рэсурсаў рэспублікі.

Па-чывёртае, трэба замацаваць зоны адпачынку за адміністрацыйнымі раёнамі гарадоў і групамі адміністрацый, каб ужо зараз пачаць добраўпарадкаваць прыгарады. Мэтазгодна выкарыстаць вопыт маскоўскай і ўкраінскай па стварэнню і добраўпарадкаванню зялёных зон.

Па-пятае, мэтазгодна аб'яднаць разрозненыя намаганні навуковых арганізацый рэспублікі для больш паспяховага вырашэння праблемы загараднага адпачынку насельніцтва ва ўмовах Беларускай ССР.

Мы павінны разумна выкарыстаць скарбы прыроды, мы павінны захавць іх для нашых дзцей і ўнукаў.

СА СВЯТАМ!

Ужо чатыры гады Тамара Варанова — праддэпартыментальнага камвольнага гатунка. Добрая слава ідзе на прадпрыемстве пра гэтую дзячыцу. Яна ўдзячы камуністычнай працы, і камсамоўскай актыўнасці і спартсменна.

Тамара і яе сябры ўпернію будучы адзначыць сваё свята — Дзень работніка лёгкай прамысловасці. Шмат зроблена за гэтыя гады, якія Тамара Варанова і яе сябры больш стараюцца ў паштоўцы. Давяліе крышчу паглядзім на лічы і факты развіцця лёгкай прамысловасці ў Беларусі.

Аб'ём вытворчасці лёгкай прамысловасці ў 1970 годзе павялічыцца ў параўнанні з 1965 годам у 1,6 раза. Будзе ўдзялены ў дзейнасць Пінскі камітэт верхняга трыкатажу, магутнасць якога ў 1,3 раза больш магутнасці ўсіх дзюх прадпрыемстваў па выпуску гэтай прадукцыі. Пачаўся ўжо будаўніцтва Салігорскай фабрыкі блізняткаў трыкатажу магутнасцю 17,7 мільёна штук. Брэсцкая пачыночная фабрыка магутнасцю 30 мільёнаў пар. Маршучка пачаць будаўніцтва другога бунга бавяўнага камбіната і камбіната па вытворчасці шаўковых тканін.

Гэта толькі асобныя лічы і факты развіцця лёгкай прамысловасці рэспублікі ў гэтай паштоўцы. Можна будаваць дзесяткі і сотні імен людзей, якія самавольна працуюць на прадпрыемстве лёгкай прамысловасці. Ад шчырага сэрца вышмем усіх іх з надыходзячым святам!

Фота В. КРУКА.

НА ПАРАДКУ ДНЯ — ПЫТАННІ КУЛЬТУРЫ

Як перабудаваць і пашчыраць культуру і пашчыраць культуру ў нашай краіне? Гэта пытанне, якое ўстаўляе ў нас думкі і сумленні, і якое мы павінны вырашыць у нашым жыцці. Устава культуры і пашчыраць культуру ў нашай краіне? Гэта пытанне, якое ўстаўляе ў нас думкі і сумленні, і якое мы павінны вырашыць у нашым жыцці.

Устава культуры і пашчыраць культуру ў нашай краіне? Гэта пытанне, якое ўстаўляе ў нас думкі і сумленні, і якое мы павінны вырашыць у нашым жыцці.

Устава культуры і пашчыраць культуру ў нашай краіне? Гэта пытанне, якое ўстаўляе ў нас думкі і сумленні, і якое мы павінны вырашыць у нашым жыцці.

ГОРКАУЦЫ У ВІЦЕБСКУ

У Віцебску пачаліся гастролі Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя М. Горкага.

Выяблене ўбачыць «Узнятую цаліну», «Маскарады», «Антонія і Клеапатру», «Младу цемра», «Баранішчыну», «Кудзі ільды, Сардэі».

На адзін з першых паказаў «Узнятая цаліны» прыехала восемсот работнікаў саўгаса «Сялюты».

І. ЛІСЦЕУСКІ.

БЕЛАРУСЬ АРХІТЭКТУРНАЯ

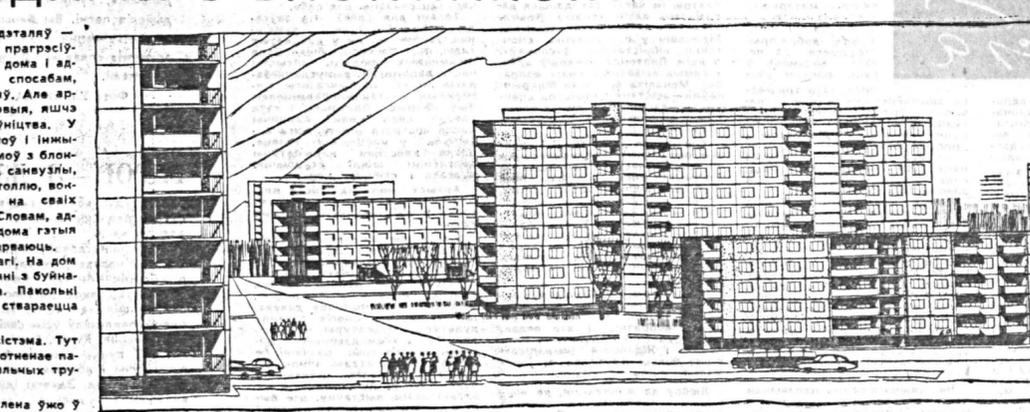
ДАМЫ З БЛОК-ПАКОЯЎ

Сёння мы ставім дамы з блокаў і больш буйных дэталю — панеляў, — адна панель на ўсю сцяну. Гэта найбольш прагрэсіўны метад будаўніцтва. Усе работы, акрамя мантэжу дома і аддзелкі, выконваюцца на заводзе, індустрыяльным спосабам, патакам. Дом робіцца літаральна за некалькі тыдняў. Але архітэктарская і інжынерная думка прапануе ўжо новыя, яшчэ больш прагрэсіўныя індустрыяльныя метад будаўніцтва. У «Белдзяржпраекце» архітэктары Ю. Шніт, Ул. Цямноў і інжынер Д. Міхайлюскі распрацавалі праекты жылых дамоў з блок-пакояў. На заводзе рыхтуюцца панелі, нухі, вамяны, санвузлы, прыхоўныя — цэлакам, з чатырма сценамі, падлогай, столлю, вокнамі, дзвярыма. Тут усё пафарбавана, замацавана на сваіх месцах — і рэканвінкі, і ванна, і газавая пліта, і г. д. Словам, аддзелка зроблена поўнаасцю. На месцы будучага дома гэтыя блок-панелі толькі састаўляюцца адзін з адным і прыварваюцца.

Новая канструкцыя жылога дома мае свае перавагі. На дом ідзе менш бетону — працэнтаў на 20—25 у параўнанні з буйнапанельным. Гэта значна зніжае кошт будаўніцтва. Паколыкі сцены двайныя і паміж імі знаходзіцца паветра, ствараюцца добрая гукаізаляцыя.

Цікава ў новым доме зроблена ацяпляльная сістэма. Тут няма радыятараў. Цёплае, ачышчанае, крыху ўзлыгненае паветра знойм падаецца ў кожную кватэру па спецыяльных трубах.

Некалькі такіх эксперыментальных дамоў пастаўлена ўжо ў мінскіх мікрараёнах. Зараз робіцца праект завада, які будзе выпускаць дамы з блок-пакояў.

Розныя тыпы дамоў з блок-пакояў. Малюнак архітэктара Ул. ЦЯМНОЎА.

ВАРЬЯНТ ДРУГІ, «ВІЦЕБСКИ»

Як тільки рама Івана Шамкіна «Сэрца на далоні» з'явилася у світ, ім зацікавилися театри республіки. Неузаставлені на усіх абласних театрах були паставлені спектаклі. У основу їх легла інсценіровка творів І. Шамкіна і Ю. Арынінкі. Гітій першій інсценіровка адресувалася слухачамі на поверні палей, які аутар рама, па-майстерку володаюча — тым, што завеша інтрыгаю, здолеў сіментаж у адзіны моцна зладжаны сюжэт. Але — дзіўна рэч! Раман чытаўся на адным дыханні. Песа ж атрымалася цягучая і доўгая, з мноствам такіх месц, пасля якіх, уласна кажучи, можна было б паставіць кропку, але інсценіроўшчыкі ўсе ніяк не адважваюцца яе паставіць, бо, раман, бачыце, на гэтым лічце не заканчваецца.

Што ж новага ў параўнанні з іншымі «Сэрцамі» мы ўбачылі на сцене театру імя Якуба Коласа? Па-першае, убачылі новую інсценіровку, якую зрабіў гадоўчых рэжысёр тэатра (ён жа і пастаноўчы спектакля) заслужаны артыст Каз. ССР А. Палабед, тым самым выказаўшы сваё разуменне твора і свае адносіны да яго.

Няма чаго і казачы, адносіны гэтыя самыя найлепшыя. А. Палабед гэтак ашчадна паставіў да матэрыялу рамана, што, здаецца, не дазволіў сабе зрабіць у ім ніводнай купюры. Давець да аўтарскага тэксту тут такое поўнае, такое безгладкае, што ў інсценіровку побач з лепшым, тым, што складзе найбольш моцны старонкі рамана, трапіла і нявольна слабога, выпадковага. А стаўшы фактам сцэнічнага жыцця, пёса адрозну ж выявіла якраз слабейшыя свае бакі і перад усім м'якую, квоваю, пазбаўленую дынамікі развіцця гадоўчых вобразу драматургію.

Імкнучыся ўнікнуць лабавой ілюстрацыі, стваральнікі спектакля не змаглі пераадолець апавядальніцка, якой грашыць інсценіровка. Ды інакш і не магло быць. Сама ўжо заганыя метадалогія чыста механічная «адбор» з рамана ўсяго, з чаго можна «склеіць» пёсу, адпомсціла самым бяглым чынам.

Азінае, на чым трывае спектакль, калі шыра казачы, гэта вобраз Зосі Савіч (не пёса, кранальні і драматычны, на чым будзе большасць спектакляў, паставленых па інсценіроўцы І. Шамкіна і Ю. Арынінкі, а іменна вобраз). Галіна Маркіна не іграе ролю. Яна ад першага да апошняга свайго з'яўлення на сцене жыве ў вобразе, ні на момант не выходзячы з яго. Здаецца, што і перад спектаклем, і пасля яго яна ўсе яшчэ думкамі і пачуццямі сваімі там, са сваёй герайняй. А гэта рэдка і каштоўная якасць, якая сведчыць аб сапраўдным таленце.

Г. Маркіна ў ролі Зосі пазбаўлена аўтарам інсценіроўкі магчымасці жыць яркім романтичным жыццём шаснацігадовай дзяўчынкі, мы не бачым не ў саміх напружаны, самы складаны для станаўлення характары момант (другі, гістарычны план рамана), дадамо — і самы выгіршыны для выканаўцы гэтай ролі. Усё, што адбывалася ў доме Савічаў у час вайны, сядзюма апушчана аўтарам. Пра гэта толькі расказвае актрыса, расказвае каротка, стрымана (ляжыць нерухама, прыкванява да бальнічнага ложка). Але як расказвае! Перад намі паўстаюць не толькі падзеі тако часу, яго атмасфера, але і жыццё людзей — стары Савіч, яна сама, маладзенькая, але на дзіва цяжкая натура, і ён — яе першы герой — Яраш... І гэтым не перашкаджае прысутнасць сённяшняга Яраша, пастарэлага, тронкі азылага, якога іграе А. Шлег.

Дарчы, чым далей, тым усё больш хочацца бачыць на месцы А. Шлегі іншага акцёра. Не таму, што А. Шлег нечым нас шакіруе ў гэтай ролі. Не, ён нідзе не бывае ні саладжавы, ні залішне чуdivы, ні празмерна стрыманы. Ён апошнім часам нават стаў іграць яшчэ больш мякка, натуральна. Але побач з такой Зосій, у якой — уся паўната жыцця, Зосій — самай шырацюса, самай праўдай — ён выглядае

усё ж... тэатральным. Гэта не той герой, дзесяць ўслаўлення якога ўрэшце напісаны раман. Іншая справа, што і І. Шамкін больш расказвае пра яго, чым паказвае, у сваім творы. Але тэатр, нават маючы такога цудоўнага расказчыка, як таленавітая Г. Маркіна, павінен быў усё ж паказаць і паказаць вартае ўвагі. Бо расказ Зосі — Маркінай — усёго толькі адзін эпізод з безліччым сцэн даволі расцягнутага, нібыта найм'ясна запаволеннага руху жыцця з гэтай жа запаволенай дэманстрацыяй персанажаў, часта зусім не абавязкова для таго, каб нам лепш зразумець Зосі, Арына, Шыковіча і Гукана... Тут і мяю на ўвазе прысутнасць у спектаклі і да прыкрасці лабонае «выкрышч» Тамары Гаецкай (артыстка Л. Пісарова), недарэчна нуднае і надакучлівае «знаёмства» персанажаў з безаблічнаю, хоць і рыйжай Машай (артыстка В. Кліменка), а таксама дробныя сцэны з абедзюма жонкамі герояў, з якіх ніводнага, урэшце, не варта нашай увагі, бо не надзелена ніякімі, хоць колькі-небудзь значымі рысамі характару.

Наогул станоўчым героям, якія вядуць змаганне за Зосі, а гэта значыць, за справядлівасць і праўду, вельмі не пашанцавала ў спектаклі. Большага хваляцца б ад Шыковіча, якога каркта, але не натхнічае нура А. Трус. Думкі і імкненні не нараджаюцца ў героя на нашых вачах, а гэта ж так цікава — сачыць за такім працэсам, калі маеш справу з таленавітым і душэўна шодарым чалавекам (да таго ж, так званым інтэлектуальным героем)! Шыковіч атрымаўся на дзіва шэрай, ардынарнай фігурай.

Шкада, што і Ф. Шмакаў у ролі сакратара гаркома Тарасова не паіхнуў у сваім творчым арсенале больш моцных сродкаў уздзеяння на глядача, чым звычайна прэстата і шырачы, дапоўняючы ўласцівай ім часта чалавечай аб'явіцельнасцю. Ні родуму, ні гарнай заікаўленасці ў тым, каб разабрацца, што ж на сутнасці адбываецца навокал, не адчуваеш за яго заўсёды веліка і прыязнай усмешкай.

Выклікае прыкрае пачуццё строгае размежаванне ў спектаклі «сюрнага» і «белага», станоўчага і адмоўнага. Правым калі, напрыклад, Славік (В. Анісенка) трапляе ў «адмоўны», то ўсё аблічча яго крычыць, што перад намі нікімнісць. Ну, скажам, калі дуза занятая банкі не зозлеці разабрацца, чаго ж, урэшце, больш у хлосца — добрага ці дрэннага, то тэатр павінен быў гэта зрабіць — каб Славік паўстаў перад намі ў абліччы жывога чалавека, а не карыкатурай з сатырычнага насонна на ўсёку непатрабавальнаму глядачу.

Затое Шагаер, былы следчы паліцыі (Я. Буракоў), адбыўшы пакарэнне за свае злачынствы ў час вайны, выглядае ледзь не рыцарам, гарачым прыхільнікам праўды і справядлівасці. А усё таму ж, што ён па ходу падзей у спектаклі супрыцьпастаўляе законнаму нягодніку, які яшчэ не паспеў раскаяцца і не імкнецца да гэтага — былому агенту гестапа Дымару. (Дарэчы, Дымара з безліччю яркіх дэталю блізка прае І. Матусевіч, ствараючы жыццёвы характар).

І яшчэ адна з ліній спектакля, якая магла б стаць удачай, калі б акцёр не абмякнуўся, паруючы сваёаблівым асаблівым і вышэйшым паўноў сіль. Гэта — вобраз Гукана ў выкананні А. Ільінінкі.

Выдатны артыст і тут узрадаваў уласцівым яму майстэрствам пераўвасалення, увагай да яркай, сярэмоўнай дэталі. Чаго варта адна толькі сцэна на рэчы! Спачатку, праўда, падумаўся: а навошта гэты яскравы, малыўчыны, да драбніотка дэталі дэталі, бліскучы знод «на рыбалцы»? Але чым далей, тым больш пераконвалася ў сваёй неабходнасці гэтай німжы жанравая замалюска. Па тым, як учыніла, прагна, мёртва хвацкая «браз» Гукана акцёра, можна было меркаваць, што ў іных — жыццёвых — акцёрскіх ён такі ж чысты, разважліва-халодны, бязлітасны. Але раптам ужо ў гэтай сцэне ў Гукане нібы нешта надломліваецца: пасля першага жа размовы з Шыковічам ён траціць усё вадзюя якасці характара, не маючы сілы сваёй свайой павіны страх перад адной толькі магчымасцю выкрыцця. Анічарны, зняканы звер — такім ён раптам зрабіўся тут. Такі і застаецца да канца спектакля... І барыцца з ім заканчваецца псіхалагічнай перамогай Шыковіча ўжо ў першых сцэнах.

Вось у гэтай адуцінасці сапраўднай драматычнай барацьбы, у папне не доўгіх размоваў ні аб неабходнасці, магчыма, і прычына таго, на першы погляд незразумелага, халодку, з якім прымаецца спектакль глядачом. Пазаўлены сапраўднай страці, гарны, барацьбы, спектакль не здолеў глыбока ўсхваляваць, урушыць. А значыць, не стаў падзей тэатральнага жыцця.

Тамара БУШКО.

З НОВЫХ РАБОТ МАСТАКОУ

Надзейна мастак А. Мішуркавіч започыў серыю афартаў, прысвечаных майстрам беларускага шпіта. На гэтых рэпрадукцыях вы бачыце мастакоў з работ серыі «Аткі», «Брыгада ІІ», «Гранішчышчы».

ШТО ХВАЛЯОЕ сёння саўвешчых харографіаў? Якія праблемы самыя актуальныя для сучаснага балетнага мастацтва? Што ўжо адроблена і што яшчэ трэба зрабіць? Пра усё гэта шла заікаўленая гаворка на Усеаўсёаўчым семінары балетмайстараў, крытыкаў і мастацтвазнаўцаў харографіаў, які адбыўся нядаўна ў Прыбалтыцы.

Балетныя семінары праводзяцца ў нашай краіне васьм ужо гадоў. Гэты год запар і справу ўзяў на сябе ў часопісе «Тэатр» заслужаны дзеяч мастацтваў, гадоўны балетмайстар Новазібірскага тэатра оперы і балета П. Гусев, «немагчыма апаціны інакш, як цудоўна». Велікі атрад савецкіх харографіаў не мае пакуль свайго спецыяльнага друкаванага органа, і штогадовыя семінары даюць магчымасць пазнаёміцца з творчасцю розных балетных тэатраў краіны, абмяняцца вопытам, уключыць у работу «калектыўную харографічную думку».

Семінары прыцягваюць усё больш удзельнікаў, і на апошнім прысутнічалі прадстаўнікі амаль усіх нацыянальных республік. Ад Беларускага работнага семінара прымаў удзел гадоўны балетмайстар Тэатра оперы і балета О. Дадзішкіліні, балетмайстар-рэпертуар А. Сміялінскі і аўтар гэтых радыё. Трэба сказаць, што для беларускіх харографіаў прыбалтыцкі семінар быў асабліва цікавы. І не толькі таму, што ён грунтаваўся на харографічным матэрыяле нашых бліжэйшых суседзяў, але і таму, што наступны семінар намечана правесці ў Беларусі, і нам трэба ўжо зараз пачаць думаць, які напісці сустраць тасцей, найбольш поўна і ярка паказвае беларуснае харографічнае мастацтва.

Думамі, што ўніклі ў ходзе дыскусій, роздумам пра сённяшні дзень беларускага балета і яго месца сярод харографічнага мастацтва іншых нацыянальных республік хочацца падзяліцца з чытацямі.

Тэмы, якія найбольш хваляюць сёння савецкіх харографіаў і якія найбольш часта дыскусуюцца, можна было б умоўна падзяліць на тры асноўныя групы — **напывальнае, сучаснае і класічнае** на балетнай сцене. Іменна на гэтых трох напрамках рэпертуарнай практыцы перад балетным тэатрам паўстаюць праблемы, якія патрабуюць карынага і пераканаўчага вырашэння.

Якія ж гэтыя праблемы?

НАЦЫЯНАЛЬНЫ рэпертуар з'яўляецца сёння адным з самых вузкіх месцаў для балетных тэатраў республік. Далёка не кожныя трупы маюць пахваліцца цынам нацыянальным балетам. Статэталей, створаных ў 40—50 гады, якія паспелі ўжо стаць сваёабліва нацыянальнай «класікай», чамусьці выпала і рэпертуару тэатраў. (Выключэнне складае, бадай, толькі адзін з гаспадароў пазалетаўнага, закаўказскага семінара — Азербайджанскі тэатр оперы і балета, дзе воль ўжо больш чым 25 гадоў ідзе балет А. Бадалбейлі «Дзювоўна вежа», які патаяна абнаўляецца). Разам з нацыянальнымі балетамі сышлі са сцэны і адыходзячы ў нябыт каштоўныя знаходкі, прыноўнае час гэтых дзядуляў на балетмайстраў у галіне нацыянальнай формы, сінтэзу класічнага і народнага таўцаў. Сёння можна часта чуць ад балетмайстраў,

што нацыянальны балет не павінен быць этнаграфічнай сцягвай, што яго харографічная лексіка не можа быць проста механічным злучэннем класічнага і народнага таўцаў і г. д. Усё гэта дрэвільна. Але пра гэта можна было б ужо не гаварыць сёння. Усё высылена даўно і нават замацавана ў практыцы лепшых нацыянальных балетнаў, створаных больш 25 гадоў назад. У прыватнасці, на беларускай сцене гэтыя праблемы часта вырашаны яшчэ ў першым нацыянальным балете «Салавей», паставіўшым у 1939 годзе. З поспехам распрацоўвалі яны і ў «Князь-возе-

своесабліваць. Нацыянальную прыналежнасць дзючыны з «Салавей» балета «Класічная сімфонія», мастака з армянскага балета «Блакітная расподыня» і юнака Алеса з беларускага балета «Святло і цені» цяжка пазнаць па іх «роднай» мове, бо ўсюды гэта часцей за ўсё мадэрнізаваны класічны танец.

Вядома, харографам нельга не ўлічваць тых вялікіх змен, што адбыліся ў нашай краіне, тых агучных рысаў, што з'явіліся ва ўсіх братніх народаў. Нельга ігнорваць злучыць на сцене тое, што ўжо адбылося, заставацца. Але нельга і зусім пагарджаць нацыянальнай сваёаблі-

СЁННЯ І ЗАЎТРА ХАРАГРАФІІ

Юлія ЧУРКО

ваасцо характара, бо іменна гэтыя балеты ў рэпертуары, якія б у вартасці прадстаўлялі нацыянальнае аблічча тэатра і былі б у той жа час крыніцаю прычыноўных знаходак, жывой традыцыя, якую варта толькі развіваць. Можна здзівіцца, як неразумна мы растрачваем нашы нацыянальныя харографічныя багаты і ў той жа час праўдліва непраўдліваму спускаем, калі гаворка ідзе пра іх аднаўленне, абнаўленне і фінацыю на п'яню. Бо, маючы перад вачыма гэтыя дзядулі нацыянальнай харографіі, маладыя, новыя балетмайстры, якія прышлі на змену старым майстрам, маглі б не «абдумваць абдуманае», а, як гаварыў Л. Талстой, «браць гатовае і ісці далей», не «вынаходзіць веласпед», а вырашаць новыя складаныя задачы.

Неабходнасць захавання ў рэпертуары «класічных» нацыянальных спектакляў цяпер разуменьне ў многіх республіках. У Эстоніі збіраюцца ставіць новыя варыянт «Ціны», у Грузіі адноўлены балет «Сінале», у Літве на аснове балетнага спектакля створаны цудоўны харографічны фільм «Эгле — каралева вукоў». У планах Беларускага тэатра оперы і балета яшчэ зусім нядаўна значылася аднаўленне «Князь-возера», але цяпер гаворка пра гэта чамусьці заціхла. Але ж нават калі тэатр не здолее з-за вельмі неспрыяльных умоў (рамонт і рэстаўрацыя сцэны) паказаць «Князь-возера» будучаю семінару, балет В. Залатарова ўсё роўна варты заняць ганаровае месца ў рэпертуары тэатра. Цудоўная музыка, прадэманстраваная, у мношкім цікавая харографія, нягледзячы на некаторую абеднанасць нацыянальнай мовы, забеспечылі, на нашу думку, пастаяннае месца ў рэпертуары і другому беларускаму балету — «Мара» Я. Глебава. «Мара», безумоўна, трэба захаваць на сцене як адзін з імяноўчых у краіне нацыянальных балетнаў, прысвечаных сучаснасці.

У той жа час беларускім харографам, як і харографам іншых братніх республік, трэба ісці наперад, ствараць новыя нацыянальныя балеты, шукаць такую танцавальную мову, якая была б і сучаснай і нацыянальна адначасова. Гэта цяжкая задача, якая паказвае практыка, вырашана нацыянальнымі балетнымі тэатрамі далёка не цалкам. Сучасны герой на балетнай сцене часта ёсць гаворыць на нейкім танцавальным «іспанска», у якім зусім адсутнічаюць нацыянальныя прыкметы, лакальны каларыт, характэрная

будуецца на складаных асацыятыўных сувязях і зольна расказваць танцам пра ўсё. І тым пастаноўні, у якіх балетмайстры не знайшлі яшчэ выразнага танцавальнага вырашэння, не здолелі здабыць харографічную «пазію» з бытавой «прозы», выглядаюць ілюстрацыямі, прымітыўна-лабавымі, застарэлым, нягледзячы на ўсё важнасць і актуальнасць тэмы. Так, напрыклад, сур'ёзна і актуальна тэма харографічнай мініяцюры «Дзючына №...», паказаная Рыхскім тэатрам, была амаль зведзена на нішто ілюстрацыяй стандартным вырашэннем. Сутычына дзючыны, вядзіна канцэнтраванай дзіўнага лагера з фанасічым афіцэрам, якая магла вышліць у сутычцы двух характараў, нават двух свецкаў, была паддана ў плане натуральнасці й барацьбы з бутафорскім пісталетным стрэлам.

Латвійская мініяцюра сведчыць, што балетмайстар яшчэ не знайшоў, як адлюстроўваць сучасную тэму. Але бывае, што і знайшоўшы тое «як», пастаноўчыць траціць яснае ўвядзенне, у імя чаго ён гэта робіць. Яры прыклад таму — работні аднаго з самых цікавых прыбалтыцкіх балетмайстраў Май Мурдама. У пастаноўках «Класічная сімфонія» на музыку Тамберга і «Санат» Правоф'ева здоліла багаче і разнастайнасць харографічнай лексікі, сучаснасць інтанацыі, умненне перадаць найтанчэйшыя адценні настрою, але ўся гэтая раскоша не мае пад сабою глыбокай і зместоўнай асновы, разгортаецца па дробнаму, часта нікімнісчым поведку. Захапіўшыся апрапоўкаю дэталей, навізюмо мовы, пошумкам формы, Мурдама часта забывае пра ідэю агучнага, пра яго зместаўнасць.

Трэба сказаць, што празмернае захваленне пошумкам новай формы на шкоду зместу характэрна цяпер не толькі для М. Мурдама. Беларускі харографы заўсёды шчасліва пазбягалі падобнага крону. Няма яго і ў апошніх балетных работах тэатра, адзначаных пошумкам новых выяўленчых сродкаў, — «Снежкава тпру», «Мара», «Спартак», «Пер Гонт». Толькі

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Сучасная тэма распрацоўваецца сёння амаль усімі балетнымі тэатрамі нашай краіны. Няма, здаецца, ніводнага калектыўна, дзе не ставіліся б вялікія харографічныя спектаклі або малельныя мініяцюры, прысвечаныя сучаснасці.

Новы змест, зразумела, патрабуе новай формы, і распрацоўка гэтай тэмы, як правіла, звязана з настольнымі пошумкам новых выяўленчых сродкаў. Класічны танец ідзе аднаўляецца, узбагачаючыся трансфарміраванымі элементамі пластыкі, узятымі з акрабатыкі, спорту і г. д. Харографічная мова спектакляў набывае сучаснае інтанацыя, канцэпцова вызваляецца ад бытавога, істэнавальнага пантаміма. Яе змяненне вобразна харографічна пластыка, якая

Павышэнне ПАВЕРКА

Аляксей ПЫСІН

ПІРЫКА

Верталёт—анёл жалезны—
Душы нечыя уаніс,
Я душою незалежны
Ад базоблачных нябес.
Бачыў сосны, бачыў пельмы,
Бачыў чорныя палі,
На зямлю дзяды упалі,
Каб унукі прараслі.
Мы не рэдка, мы не густа,
Мы—высока, як сцягі.
Пад вятрам ліўні гнуцца,
Белы мак таўчыць снігі.
Свет мой, свет! Вясна няясна
Сціпліць потаць ля ракі,
Пра вянкі мне думачы позна,
Рана думачы пра ванкі.
Лотаць — лугу пазалота,
Непрычасныя мураго.
Цены, вянкі-верталёт
Халодком на твар мне пёр.

Жыво. Смага над плёсам.
Воз снапоў
Уціснуў дзед вярхоўку туюю,
Кань адбываў злосна
Ад сляпых ад сляпых дугою,
Матляў і трос патрасіна дугою,
Загледзеўся, і—маці ўжо няма,
Бягу за ёю ўсюд, бягу і плачу,
Жадае дзед суседчыню — ды дарма!
Хуцінку белую ў калоссах бачу,
Відэць, хачэцца маці збыць мяне,
З-пад рук знятых—да дзядзёй
У вёску;
Бо серп ляжаў на зломленым
взяме,
Бо трэба ёй дажаць палоску...

Даўно гудуць над страчаным вятры,
Даўно рачулка не бяжыць да яго,
А я з тае пары, з тае пары
Цібе, матуля, даганю.

Міхаіл СТРАЛЬЦОВ
Лугоў залёнае міжброва,
Вада — славянскія сіняы,
Мне южны колас Прыднпроўя
Жадае добрага здароўя
Паклонам русай галавы.
Вось бескамп'ютная дарога
Заніць у бескамп'ютны дзень,
Нібы на манант жыгога,
Гляджу на рыжка капа.

Зямля — у воблаках і мяце;
Ляцці увяс, Глыбока сей,
Сасна паклікала, як маці,
Прадчына, глуха: «Аляксей-ей...»

Пад гароў сады ў свежым лісці,
Над гароў узлятаюць стрыжы,
Гэты свет ты, дачка, беражы,
Як зямлі соей шарык сятчыны.
Усё, што бачыш ты сёння
пад небам,
Усё, што выдзыха стага мамі,—
Вывулкам выдзыхаў у тугім
І аддаў табе тонкую нітку.

ДРУГІ ТАЛЕНТ

Артыста

Вось прозвішчы, якія адрознуць вынікаюць пазную зноўна асацыяцыю. Барыс Віктаравіч Платонаў... Тут на яго ўвядуецца сцэна. І на ёй выдатна артыста ў любімай ролі... І некі цяжкі сабе ўвядуць, што робіць, пра што думае акцёр пасля таго, як разрыўшыся і паміне тэатр. Ці да спектакля, Хаід, чаму цяжкі? Вядома, ён толькі думае пра ролі. Ці чытае пёсы. Ці рэпетыруе. Іменна там часта пішуць пра жыццё артыста...

Я наму пра гэта Барысу Віктаравічу, і ён шчыра смеецца. Я разуменьне чаму ў народнага артыста ССР ёсць захваленне, магчыма, і прычына таго, на першы погляд незразумелага, халодку, з якім прымаецца спектакль глядачом. Пазаўлены сапраўднай страці, гарны, барацьбы, спектакль не здолеў глыбока ўсхваляваць, урушыць. А значыць, не стаў падзей тэатральнага жыцця.

Вядома, ён толькі думае пра ролі. Ці чытае пёсы. Ці рэпетыруе. Іменна там часта пішуць пра жыццё артыста...

Я наму пра гэта Барысу Віктаравічу, і ён шчыра смеецца. Я разуменьне чаму ў народнага артыста ССР ёсць захваленне, магчыма, і прычына таго, на першы погляд незразумелага, халодку, з якім прымаецца спектакль глядачом. Пазаўлены сапраўднай страці, гарны, барацьбы, спектакль не здолеў глыбока ўсхваляваць, урушыць. А значыць, не стаў падзей тэатральнага жыцця.

Вядома, ён толькі думае пра ролі. Ці чытае пёсы. Ці рэпетыруе. Іменна там часта пішуць пра жыццё артыста...

цы, розныя фігуры... Араду вы і не зразумееце, з якога матэрыялу зроблена гэта ці іншая рэч. І толькі, калі добра прыглядзецца, калі ўзяць у рукі, раптам убачыце, што трываеце звычайныя сукі сукі ці навалі корані... А гэта ж шкарпавіца, што з'явілася тонкім натуральнаму чарам! Ды яна ж з прастай фанеры!

І я думаю пра тое, які трэба мець густ, якое вострае вон, каб зрабіць усё гэта.

Барыс Віктаравіч паказвае набор інструментаў тасюснае пільніцы, лобзіні, ношычкі. І яшчэ многа тагога, чаму я і назвы не ведаю.

Вось ён садзіцца за работу і нібы адрознуе забывае аб прысутнасці сваёй фігуры—сучаснай сманцэнтраванасці і засяроджана, вочы крыху прымурчаны, вочы моцна сістэматычны, да душка маланка бліскае пільніца. Раўніча газ, і кірочы дэгтуль навалік дрэва анівае, набывае контуры нейкай адвольнай фігуры.

Не, цяжка апісць наваліччэй тымі і складаным разбаржым работам Платонава. Яшчэ цяжэй перадаць словамі, які ён іх робіць.

У артыста і ў гэтай справе ёсць добры дарэчытны памочнік—яго жонка, народная арты-

стка республікі Ірына Фларына-наўна Ідановіч. Я падрэспліваю «і ў гэтай справе, бо ў тэатры ім часта даводзіцца дапамагаць адзін аднаму. Прыгадае, які вялікі ўдзел прымае Ідановіч у пастаноўчым спектаклі «Канстанцін Заласноў», у якім Платонаў стварыў адзін з самых выдатных свайх вобразаў. Менавіта Ірына Фларына-наўна—асістэнт рэжысёра спектакля—дапамагла яму ў пошуках наваліччэй адстойваць творчую пазіцыю.

Дарчы, іх захваленні і творчыя біграфіі пераніраўваюцца, і яны дапаўнялі і паглыблялі. Гэта не выпадкова, іны ж даўно навулічыся разумець адзін аднаго з паўслова, там, як цудоўна разумелі адзін аднаго з кожнага позірку, з кожнага рыху іх сцэнічных героя Рамею і Дзючына.

Ім іншым, партрэт дзючыні—сваёй дачкі—яны малювалі крэйку раней, чым увасобілі гэтых вобразаў, хто ведае, можа сумеснае захваленне Платонава і Ідановіч жыўліваем яшчэ больш памагала ім ўзаемадзейнічаць на сцене.

Любоў да малювання, да мываніс зарадзілася ў Барыса Віктаравіча даўно. Яшчэ ў школе педагогі гаварылі, што з яго можна выйсці неабліг мастацтва, што ёсць на гэта ў яго талент. Аднак свой талент, усё сваё творчыя сілы ён аддаў

тэатру, сцене. Розныя мастацкія вынабы, разьба, малюванне—гэта засталася на волым час, таі скажыце, для сьлёз.

Толькі для сьлёз? Не заўсёды. Барыс Віктаравіч з усмешкай успамінае, як у дваццатыя гады, калі на вясцы было мала пісьменных людзей, артысты часта дапамагалі выпусціць багаты лістаўтатары. Імя змяніў мастаком-афарміцелем быў Барыс Платонаў, і гэта дала хлесткую чартуры наліганні зямлі старшынне малгаса і выбраў новага.

Артыст нярэдка пісаў планавыя, транспаранты, мастацкія ўдзел у афармленні святочных малам.

І ў заканчэнне гэтых натаўнасла імя хочацца зрабіць адну прыпапоўку. З матэрыялаў, змяшчаных у «Літаратуры і мастацтве» пад рубрыкай «Пра тэатр» іншымі аўтарамі, шырокае кола чытачоў даведлася пра хобі многіх дзядуляў культуры, літаратуры, мастацтва. Тут і «смадзельны» мастак, скульптары, рэжысёр на дрэву, інструтары, кіно, рэжысёр, мастацтва, творыў Улзуанчы, што яна прычтынула б увагу многіх людзей і прынесла б ім эстэтычную аслаподу.

Анатоль САБАЛЕЎСКІ.

Фота Ул. КРУКА.

ГЕРОІ — З ДЗЯЦІНСТВА

ЭФЕКТ «ДРОБЯЗЕЙ»

Жанчына была незадаволеная літаральна ўсім бурчача другі перагон. Цяжка сказаць чаму — кірава хатрацкі танкі, а можа...
Толькі ўвайшла ў купэ і адрэз бурнінула: «Нават уалерні нма, экспрас на зываеца».
Парэзала на газетцы хлеб, каўбасу. — А чаму гэта вы не газетцы? — раптам пагучыў званкі голас дзючыны. Яна сцягла лід адчыненых дзверэй і ўсімалася. — Разам сказаці ўсе мы, хто быў у купэ, — дык вы не аказаліся...
Зверталася ў адзінаццаці дзючына. — Да, каго вы зверталіся да мяне, грамадзянка?
Грамадзянка пачырванела. Адчуваўся, што жанчына гаворыла праваўца скурэ зямлю. Нам было таксама ніякавата, і кожны ўжо ўвайшоў развінуць. Зараз гэта прыгожая праваядніца абурчыла і скама таво...
А яна, анічому не см хітраватым позірам, хвілінку паварудзіла.
— Ах, гэта я, відаць, заблыла ў мітуні: яна зверталася. Памяць ма,

ведзеце, дзючына, прабацьце ўжо...
Святая маю юная правадніца вытаравапа становішчы. Адляглі до сэрца...
А праз мінуту дзючына прынесла тавару, відаць, нокм, прапалавава нам сваёй газетцы, часопісы, нокмі смытала, яны песьні мы хацелі б па чытаць да радзі...
— Самі прасіваеце, — Вы гэта сур'эзна? — Зусім сур'эзна! — усміхнулася дзючына.
Потым мы чулі, як яна ў суседнім купэ ветліва прабрала нейкага пасажыра...
— Гэта неспрытна, — гаворыла правадніца, — інаш я на дзверях вамага нук вышыве аб'яву: «Чалвык у нас не бярэць»...
Прынясеце газетку дарожным прыгоды напоруці кожнага з нас добрым настроём, і я тут жа папасці кнігу прапаную. Гарцею ме, чытаеце чытаеце, і ўважліва выслушыце розныя ноеды. Вось запіс паэта Пятруся Броўкі, вась добрае слова генерала Кульмента, а вось ішчына: «Мы, чаксаці вайска дэлегацыя, вызываем сардэчнаму паэдзу Валі Нікіціч за прыгожую і ўтульную паэдзу. Яна велі-

мі ветліва да пасажыраў, уражаме ад яе ілюпатау дора і перадчытае нашы влічюе сардэчнаму паэдзу...
Някажы мыве братарская дружына...
Перад тым, як пакінуць свой запіс і падпісвае Валі Нікіціч, я выпісаў сваё ў бланкіт яшчэ адзін водрук. Гэта нопісана, прапалавава ў Мінскі рэзерв праваднікоў.
— Шматпаважаны таварышы! Прабачце за турботы. Не ведаючы дакладна, да каго звернуцца, наўздагад пасылаю вам маю прасьбу. Прачыташы, вы зразумееце, кама наважыцца гэты радкі...
Не так даўно экспрасам Масквы-Мінскі і мээ сваякі адпраўлялі ў Мінск радкіе батыркі, слугае бацьку, Пасадзілі мы яго ў вагон № 7. Правадніком гэтага вагона быў роскы юнак з прыгожымі гаварамі, і як аказалася, а чуюдубым, чым сэрцам. Бацька не мог дастаць паэдзю, але гэты юнак спрытаў яго прыўнуць, уваў у вагон і праўе да месца.
Усе мы, вядома, хваліліся, плакалі. А юнак велікі цыбла, ласкава маі сунаючы, аб'яваўчы, што бацька шчасліва дэдае да месца.
Сення мы атрымалі лісьцю з Мінска, а вась ішчына: «Мы, чаксаці юнак-праваднік не толькі памагаў у дароце, але і ў Мінску дапамог яму выйсці з вагона».

РАСЦВІТАЙ, БЕЛАРУСЬ!

Словы А. БАЧЫЛІ. Музыка Ю. СЕМАНЯКІ.

ЧЫТАЮ КНИГУ ТАВАРЫША

ВЫСПЕЛЕНА ў сэрцы

«Крсіва» — першая «дарослая» кніжка Васіля Зуёнка. Да гэтага быў у яго «Вясёлы наўрот», зборнік вершаў для дзяцей, аднаўдзіна высокая адчынені і крытычны і маленькім чытачом. Да гэтага былі падборнікі вершаў, адразу ж пасля публікацыі заўважаны старэйшымі таварышамі. І яшчэ былі да гэтага гадзі маўчаньня, нечаканага і неазаумелага для сяброў паэта...
І вась кніжка. Кніжка, хоць і невялікая памерам, але паспаўраднаму важкая і удаля. Да яе абсалютна не стасуецца літаратурнае азначанне «першая». Само гэтае слова «першая» ўжо як бы дае крытыку права на скарду, на «спавітку» на маладосць, а паэту — права на яшчэ неглыбокі роздум і часам наўнае захапленне навакольным светам. І першае і другое зборнік «Крсіва» адхіляе.
Гэта кніжка паэта. Не «пачынаючага», не «адольнага», а — паэта. Бо калі чытаеш такія вершы, як «Ніхто не пацуюць...», «Я сабра кожнай птушцы...», «Успаміні», «Соль», «Добры прыезд», «Ідучы дажджы» і многія іншыя, няма патрэбы даводзіць, што Васіль Зуёнак «адольны» і абсалютна смелына лічыць яго «пачынаючым». Гэта паэт са сваім голасам, з высокай культурнай радка. Ён паэзія кніжкі перажыў пару літаратурнай маладосці, пару вучнёўства. Да сваёй першай (па ліку) кніжкі ён прышоў у поўным узросты, добра ведаючы высокую сённяшняе паграбаванні да паэзіі і не боючыся іх...
Гэта ўсё ўражаны, як кажуць, агульняю, ад усёй кніжкі. Хочацца сказаць і аб уражаннях больш прыватных — ад канкрэтных вершаў.

Тры байкі

Я са шляхоў далёкіх і цяжкіх Дамой гасцінаў прывязу танкі: Мужаньскі і адвагу, Вратам — па-брацку, Да паэдзкіх прыгу, На завушчыцы для малой Састрычкі — Даве віхатліва Смышлівакніжнік, Ласкавай жонцы — Зоран на каралі, Сынгам — сто сонцаў Неадкрытых І сто далаў...
І конны будзе ў захапленні, ...Дзень добры, мама, мушці...
...вось і я, вярнуўся...
Як многа — чалав аповесць — расказана дзюма дэсяцімі радзючымі. Як прымушаны сідчыцца сарна апошня радкі, звернутыя да маці, Я, вядома, бацьку, вясковую сляву жанчыну, што выйбела наустраць снну і ад радасці не можа сказаць ні слова, і ад слёз ішчына нічога не бачыць...
Хочацца (і галоўнае — ёсць што) чытаваць і з вершаў «Я сябра кожнай птушцы...». «Добры прыезд», «Дэсяты год прыходжу да цябе...», «Кніжкі», «Лявк — як смых...», «Да далёкіх паўстанкаў», «Намента філасофска», «Брава», «Але, мне аддасца, і прыведзены чытач дастакова, каб убачыць, як удумліва і ўмепа працуе ў паэзіі Васіль Зуёнак».
Радзе цаласнасці і шырня яго светаўспрымання, апшаднае стаўленне да роднага слова. Радзе яго непаспешлівасці і паграбавальнасці. У нас ёсць прыклады, калі ў першыя кніжкі ўключваюцца ўсе вершы, якія па тых ці іншых прычынах трапілі ў свой час на старонкі друку. Ідуць (і не толькі ў першыя кніжкі) нават савоцкія рэфрматывы, лозунгі і блудныя подпісы пад фотаздымкі. В. Зуёнак не дапусціў у кніжку старых, вучнёўскіх вершаў, якія калісьці друкаваліся ў газетках і, дарчы, былі не горшымі сярод сваіх «братоў». І гэта таксама гаворыць аб яго удумлівасці...
«Кніжка «Крсіва» выспявала ў Васіля Зуёнка не адзін год і выспявала ўглыбні сэрца. Тавары яна па-добраму стала і цікавая...
Але было б няцэпра і не паважарыску не сказаць, што ён быў у кнізе і творы слабаватыя. Бледнааата ў параўнанні з іншымі выглядаюць вершы аб наханнях. Цікава пачаты верш «Я пра цябе...» сапаваны невыразна, дзюжарнай канцюйкай. Так і не выйбўіся з рыторычнага верша «Калі б так проста...» — зандаця ўсё ў ім бяспспрычнае і знаёмма. Не крапуны міне верш «У гэты міг», і не болшы, чым практыкаваннем «Цэгаўдны» для будучага творца, адзасці «Ці добра абуты?» Але гэта нейкі паўдэскаст сярод 43 вершаў. Думам, што прапоруцы, даравальна нават для аднатомніка...
Адкрывае кніжку В. Зуёнак радкамі:

«Радзі — аснова, Зорка ў гэты імшына Кідаю я рукою агрубелай, — І тэча...
Жыццё, тэча мудрая тканіна — Яна золаку ясьмела, Праклячуцца зярняты, Узор — зялёны з чарванна — бярэца, Яднае сонца — сілу вяснянуцу З зямлю сляю — І тэча, Тэча вечная тканіна, (Радзі — аснова...).
Можна па-добраму пазайздросціць, як слухадца Васіля Зуёнка слова, як да самых краёў напюнае яно, какучы гучна, глыбокім філасофскім сэнсам...
Не ад сонца пльві у глыбіні На сонца ідзем, Сонца гіне: У каждам крышталеву закута Ляжыць у падземных аэкутах. Пльві — магутныя — Вызваліць брата З-за кратаў, Шахцёркі гараць над галоўна, нібы — Нібы, Ідзем — Сілай настоены Мускулы нашы ў штоўляе, (Соль»...
Калі чытаеш гэта — нібы сам праходзіш за шахцёркамі пад зямлю, адчуваючы і пакутлівы цяжар і страшэнную радасць іх працы, адчуваючы над сабой цяжкія пласты зямлі і тонкія промні сонца.
І яшчэ адзін верш «Я са шляхоў далёкіх і цяжкіх...» Працуючы яго ўвесь:

Мільёны год, Да сонца мільёны год З 3 менш іруска, Мільёны год, Іду, мільёны год Іду — І не спыняюся, На ніве смерці і жыцця Мне велькі нымым быў артыям, Во ўсіх пачатаў я — працат І ўсіх працаў я — пачатак.
Не боючыся зрабіць сэнсу гэтага верша, я хачу сказаць у заключэнне свайго слова пра кніжку сябра, што пачатак (маю на ўвазе «Крсіва») у яго выдатны, і я з нецярпліва чакаю працягу, бо таа знітаванасць яго з роднай зямлёй, з людзям працуючым, і з глыбокай думкаю, дына аддасца на ў вершы, абіянае многае...
Гендзь БУРАЎКІН.

ПРЭМ'ЕРА НА ГАСТРОЛЯХ

Нашы расцебасія гасці паказалі на гастрольна прэміеру «Хітрамудраў занакава».
Чаму са спадчыны Лене да Вега была выбарана імяна гэта раці? Чаму яна трапіла ў асцяроўны багаж, хоць «Хітрамудрую занакавую» ставіў і наш мінскі тэатр?
Адава на шматлікай «чаму», відаць, трыба шукаць старына самота аўтара, на п'есах янога час паставіў трывалыя штамі: «Праверана, Брану няма»...
А шпэр праверана і старына значенне слова «штамі». Ці не паказаву нам тэатр толькі традыцыйныя «набалерсерыя» страдцы, камадую «Пляшчы і шпэра»...
І так, і не...
«Ню» таме, што з традыцыйнай трагедыяй ішчына змагавяюцца і пастаноўчык (ён жа вымаўляе адной з галоўных роляў) засмужаны артыст РСФСР В. Шатуноўскі, сам анічыра «Тан» у той ступені, у якой гэта і ўражэнаў, і анічмер не ўдасца...
Пастаноўчык велькі старына дэмакратычна вымаўляе на роцх Лене да Вега, раней чым Маллер і Вамарына, уваў на тэатральныя памосы трып слугу-аўтара, і яшчэ рухае інтрыгу. Слуга Эрнандо ў «Хітрамудраў занакавай» свараўдны партнёр велькі янага змагавяюцца за снай каханне...
Узвільчванне хітрамудрага слугу, няздольнага ўсім расамі жыць, пародна дэмакрату, — адна са звышпадачч спектакля, і рэжысёр прываўчыў на гэтую — камадую плану — А. Філіпава...
Але спектакль адчынені і я нейкая пародна на «драну страдцею». Вось чаму на роцх высакроднага занакавага прынацячэння камадныя анічр — М. Бушнор...
Анічрны расцэбленіны, Феніса — гэта «чыстае», але не пазавольнае практычнаму каханню, Герарда — каханне ішчына, і яшчэ ішчына могуць, як кажуць, развівацца па сваёй унутранай логіцы...
Але ў тым-та і справа, што задымачы спектакль у ірачына парадным плане, пастаноўчык не да кава вытрымлівае лінію...
Героі давалі часта зыбавачына да «шышпадачч», і тады ў абмудзітым вобразаву пануе сацыяльны «бланкіт»...
Многа, выратовае спектакль задымачы вышчленне фабульных кадоў? Справа ж ідзе аб хітравых азаханях. Не, і на гэтым не робіцца анічр...
А тут яшчэ дэмакраты перасоўваюцца, і ў заваполеных кніжках і анічрны мжвоклі прыстаўваюцца да гэтага...
Бракуе спектаклю музычнасці, спеваў, танцаў. Праўда, да «Хітрамудраў занакавай» напісана пудубава ішчына, але яна не стала кампанентам спектакля, яго неаддэмія часткай. Спэва і танцы артыста ішчына ў дэма і не рухаюць не наперад...
Дык што, спектакль не атрымаўся?
Не, спектакль ёсць. Во калі тэатру і не ўдалося па-свойму працэнтаць даўно вядомую тэсу, дык на даволі вышчлені ўражэньня ад гэтага большымі артыстаў. Гэта дзючыны і В. Шатуноўскага, і А. Філіпава, і А. Філіпава, і С. Савіроўскага, ішчына ішчына спектакль «агнялішчы», і хоць ён не будзе вядомым адыбамітам, але, відаць, уводзіць у пастаянны рэпертуар таварыш...
М. МАРЦІНОВСКІ.

Выдвецтва «Беларусь»

Алімпіяда ЗУБАР, Соф'я САДОУСЦЫЯ «Зоратка». Дакументальная аповесць. Прадмова Ул. Лабанка. Мастак І. Немагай. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 240. Цана 41 кап.
Тарас ХАДКЕВІЧ. Сад у кветцы. Апаваданы, вершы. Мастак Ю. Пучынік. 1966 г. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 224. Цана 39 кап.
Барыс НАЗАНУА. Прапісані ў Ціхім Аніле. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга старэйшага ўзросту. Мастак В. Забору, 1966 г. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 280. Цана 43 кап.
Манар ПАСЛЯДОВІЧ. З табою побач. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга і старэйшага ўзросту. Аўтарываны пераклад на рускай мове А. Ішчына. Мастак В. Савіна. 1966 г. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 280. Цана 56 кап.
Аляксей ПІСІН. Кавалек. Напісана для маладзёжша ўзросту. Мастак А. Волкаў. 1966 г. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 20. Цана 14 кап.
Пых. Беларусія народная назкі. Апрацоўка Ул. Луцвіч. Для дашкольнага ўзросту. Малакоўскі Цішчынскі, 1966 г. Тыраж 30 тыс. экз., стар. 24. Цана 21 кап.
Лэан ЗАЗЕКА. Лясныя сабры. Апаваданы. Для сярэдняга ўзросту. Малакоўскі Ю. Нішчара. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 64. Цана 9 кап.
Іван БУРСАУ. Як авары да зымі рымхутоўцы. Вершы. На рускай мове. Для дашкольнага ўзросту. Мастак І. Кушчын. 1966 г. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 32. Цана 27 кап.
Я. ЦІКОЦКІ. Даве вядома? Вершы. М. Лужаніна і народныя. Мастак В. Матын. 1966 г. Тыраж 250 экз., стар. 16. Цана 13 кап.

ПРА БУДАЎНІКОЎ І БУДАЎНІЦТВА

Аляксей Кулакоўскі напісаў новую аповесць — «Расце мая пад аніком» («Полымя», № 1, 1966 г.). Гэта твор пра будаўнікоў Салігорскага калійнага камбіната, твор пра часнасць, прынітоўнасць, глыбока ўсвядомленую аказнасць чалавека за ўсё тое, што ён робіць, як жыць і чым жыць. Падзеі ў ім разгортваюцца на прыродным краі барацьбы за камунізм, за яго высікі ідэалы.
Бясспрэчна удачай аўтара трыба лічыць, на мой погляд, вобраз бібліятэкаркі Евы Дым. Гэта высакародная, прывабная дзючына з цікавым і багатым жыццём. Яна любіць працу і знаходзіць у ёй велькі задалавальненне. Дарчы, гэта адзін з нямногіх вобразаву аповесці, калі чалавек раскрываецца праз адносіны яго да працы. Ева ведае, што такое справядлівасць, і ўмее пастаяць за яе. Яна не баіваважыць, што яна пачынае заўважыць, што таго перанаселены. На старонкі яго раптам хлынула столькі людзей, што ўжо цяжка зразумець, хто з іх да чаго імкнецца і чаго хоча...
Пісьменнік упамінае пра брыгаду камуністычнай працы, якая працуе на камбінаце. Упамінае, але не паказвае. Вобраз Брануа-

па-брыгадзіра яе — толькі намячачына. Супярэчлівы атрымаўся і вобраз начальніка будаўніцтва Крышчына. У пачатку аповесці ён выступае як закарэнены бюракрат і згаіт, потым нечакана перавыхоўваецца і становіцца лобрым чалавекам. Некажы не вершыца ў такоў хуткае і неспрытнае перавыхаванне.
Шмат прывабных рыс у галоўнага інжынера будаўніцтва В. Высокка. Гэта золыны, паграбаваны інжынер, сумленны, прынацячы чалавек. Але няма ў яго той спаўраўдны пэнасы сувязі з людзьмі, той знітаванасці, якая надае кіраўніку і сілу і смеласць. У творы ён паўстае хутчэй як палкаводзец бейвоіка, і ўсе сувязі яго з простымі рабочымі выглядаюць непераканаўчымі, выпадковымі.
Пісьменнік у многім правільна ўскрывае недахопы на будаўніцтве, пералічвае іх, але, на жаль, не прасочвае, як яны ліквідуваюцца. А ў аповесці ж дзючынаюць арка выражаныя протіпаліяны сілы, і паказ барацьбы іх не толькі наўваў бы твору большую вострыню і адпаведнасць жыццёвай праўдзе, але і зрабіў бы яго больш цікавым.
Р. КАЗЛОВА, настаўніца, Буда-Кашалёўскі раён.

Гумар нашых сяброў

Ужэн СЯЙЧАК
разумею, гэта вы нейкі занасцінелы. Вядомі вы — раддктар, і адно гэта ўжо ставіць вас у апагаданае становішча, вы заўсёды маеце рацыю...
Прабацьце, — уявіцеся раддктар...
— Мне трыба ісці на нараду...
— Ну, вядома. Іграз таварышчы вышчленіце раддктару і мамі апаваданае наша рэацыясыці...
— Я не сказыў, што вы трыбаў раддктару ў вашым апаваданні... проста... — Мой субсідэнт разгублена падымаўся і праста... напшыра пра нешта ішчына...
— Але чаму? Вы самі прызналі, што ў апаваданні адлюстравана наша рэацыясыці...
— Паслухайце, прыцельце, дакладна копія рэацыясыці — гэта яшчэ не літаратура. Аўтар павінен...
— Усё аўтар, аўтар, аўтар! А чаму ўрачы не нарэзат? Вядома, чаму магчымасць зрабіць з маёй пісаніны літаратуру. Я пішу, што раддктар апаваданае не прыніў і вышчленіў ішчына, і яшчэ адзін аўтар. Зрабіце ўсё наадварот, і вы дакажыце, што маё апаваданне — гэта проста літаратура...
Слухайце, з мяне хочыць пераняць мяне раддктар... — Вы б

Выдвецтва «Беларусь»

Алімпіяда ЗУБАР, Соф'я САДОУСЦЫЯ «Зоратка». Дакументальная аповесць. Прадмова Ул. Лабанка. Мастак І. Немагай. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 240. Цана 41 кап.
Тарас ХАДКЕВІЧ. Сад у кветцы. Апаваданы, вершы. Мастак Ю. Пучынік. 1966 г. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 224. Цана 39 кап.
Барыс НАЗАНУА. Прапісані ў Ціхім Аніле. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга старэйшага ўзросту. Мастак В. Забору, 1966 г. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 280. Цана 43 кап.
Манар ПАСЛЯДОВІЧ. З табою побач. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга і старэйшага ўзросту. Аўтарываны пераклад на рускай мове А. Ішчына. Мастак В. Савіна. 1966 г. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 280. Цана 56 кап.
Аляксей ПІСІН. Кавалек. Напісана для маладзёжша ўзросту. Мастак А. Волкаў. 1966 г. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 20. Цана 14 кап.
Пых. Беларусія народная назкі. Апрацоўка Ул. Луцвіч. Для дашкольнага ўзросту. Малакоўскі Цішчынскі, 1966 г. Тыраж 30 тыс. экз., стар. 24. Цана 21 кап.
Лэан ЗАЗЕКА. Лясныя сабры. Апаваданы. Для сярэдняга ўзросту. Малакоўскі Ю. Нішчара. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 64. Цана 9 кап.
Іван БУРСАУ. Як авары да зымі рымхутоўцы. Вершы. На рускай мове. Для дашкольнага ўзросту. Мастак І. Кушчын. 1966 г. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 32. Цана 27 кап.
Я. ЦІКОЦКІ. Даве вядома? Вершы. М. Лужаніна і народныя. Мастак В. Матын. 1966 г. Тыраж 250 экз., стар. 16. Цана 13 кап.

СЦЯЖЫНКА

Чым яна вядома? Літаральна нічым. Самая звычайная сцяжынка, якіх у кожным лесе — дзсяткі. А для мяне яна чамусьці самая дарагая і блізкае з усіх тых, па якіх я калі-небудзь хадзіў...
Нама, бадай, таго часу ў сутках і ў годзе, калі мне быць на ёй не даводзілася. Быў я тут алоўдні і апаўчына, на ранішнім залоду і на змяраньні, у хлада і ў летнім спеху. Тут я ўпершыню заўважыў насьмелы поступ зусім яшчэ нашай прыжужы-васці, тут пачуся зялёным шумам чырава-нашкодка лета, тут слухаю, галзінамі седзячы на ні, патаемны шпэт адышчодзчай вясені...
Вясной, абавязкова да надыходу мая, на ёй дзсяткі пачынае аддываць людзям гадзі вясюля. Ранняя вясня пі поэзія, аднолькава гучна ў галінах зялёныхчых брыз спываюць чыравагарудыя берадскіні, мудрагеліста вывадзяць свае флейтавы каленцы заласцішча івалгі...
Летам каля старых сухіх пнёў велькі рана пспываюць духмяныя суніцы. У гэты час тут нярэдка можна сустрыць пзулю сям'ю жоўчыхчых цешерукоў, якія пад нагледам староў маці-чырчкі ласуюцца слядоўмі ягады. Пазней сцяжынка густа зарастае філетав-жоўтым і ветаўчымі братаўкаў, сінювокімі званочкамі, духмянымі чаборамі. А калі тут паста перапаг, цыблага дажджу пахне! Галава аж кружыцца...
Восенню, калі б ні шую сцяжынка, абавязкова сустрэне на ёй вожыка з некалькімі пабураўчымі лістамі на спіне, залюбоўшыся крамяніым баравікам, што шыўліся з усюго лесу пагрыцца на скувалым асеннім сонечку...
Зімой на ёй любіць гуляць зайчы-белакі. Скачучы па мяккім белым палатне пушышча вавэркі. А то, часам, утапоўваць снег, пройдзе цёмнай лютаскай ноччу чарада галоўных ваякоў...
Зусім звычайная лясная сцяжынка. Для мяне ж яна самая дарагая і блізкае, па якой я калі-небудзь хадзіў...
Калі вам захочацца паназіраць за імі-небудзь птушкамі, ніколі не шукайце іх. Колькі б вы ні хадзілі па лесе — мала што ўбачыце. Птушкі, заўважышы вас, бу-

Зытая тэма

Я прынес у раддчына апаваданае пра тое, як аўтар прынес у раддчына апаваданае...
— Несур'эзна, анічмер сказыў раддктар, зірнушы ў мой рукапіс...
— А чаму вы думалі, што гэта павіна быць сур'эзна? — замялаюцца я... Проста вясёлае апаваданне...
Вясёлае апаваданне таксама трыба пісь сур'эзна, — спахмурнае раддктар... Але вы мяне не разумеце. Справа ў тым, што пра спрычку аўтара з раддктарам ужо было... Ну, сама тала, апаваданні ўсё...
Было сто, то чаму б не быць істо першачу? Зрэшты, вы нават не дачыталі да канца... У апаваданні я згадынаюся з раддктарамі, так што ў вас няма прычыны...
— Запыняю вас, што і тое, пра што вы сказылі, усё быў у апаваданні раддктару, аднак усё-такі ўваўся чытаць зноў... Бачыце, сны самі ішчына, што аўтар выбараў збіўку зноў...
— У гэтым жа і ўсі солы Я ўсё

Залатая пара

У полі бяскрылкім морам жуе жыта, Кошчы пад лёгкім паевам ветрыка зялёныя хвалі, кошыца і кошыца, і няма ім ні канца, ні краю. І калі над гэтым жытнічым морам раптам наддываецца, шырока распасцёршы пружкі крылы, сівы лунь, міжвоклі падасца табе, што гэта сапраўды мора, у якім дзясцілі на небаісці разгульвае на лёгкай хвалі малаосенні паруснік...
Узлескі і паланы патаючыя у бэлькі карушчкіх лёгкакрылтых рамонкаў і амежнуку, у брызце зялёначыннага лёну і братаўкаў, у тонкім перазонне аідовых званочкаў...
Хораша летам і ў лусе. Сухое ап'янячонае паветра моцна настаяна на тонкім водары ружовай смолкі, на мядовым паху чыравай канюшыны, на мятным халаду лугавай чыны, на духмянай кашы і дзвільці.
Хораша гэтай парой паляжыць у цяньку дрэў альбо, прамільнушы ў паветры бронзавы птушчак, кінуцца а зважючкова бяздаль вазера. Так хораша, што аж заспяваць хочыцца ад радасці...
Але болшы за ўсё прымна прабрацца на світанкі рончым зарыскам вярволау да схавагна пад покрывам белага туману аўраша, што агубласа ў шырокіх пойманых луках Барзіны, і бяшчумна, так, каб не спудзіць птушку, што яшчэ спыць у кусте, закінучы у нерухома роўнады вяды вудуцкае. Закінучы і моўкі любавачыся, аж лёгкі, нібы лёрка, палпаюк, пакалыхавачыся між зялёных лістоў лолуха, палпадые да яшчэ соннай ліліі і, па-рысцарску спынішыся перад ёю, далікатна пачне расклывацца...
Вось з-за дрэмлючонага лясняку выглянула вясёлае чыраное сонца. Пасля яго палдышча над лугамі, і ўсё навакол іабэ: шры хмызняк, высокі трыснэг над вадой, невыразна акрэсленыя

Выдвецтва «Беларусь»

Алімпіяда ЗУБАР, Соф'я САДОУСЦЫЯ «Зоратка». Дакументальная аповесць. Прадмова Ул. Лабанка. Мастак І. Немагай. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 240. Цана 41 кап.
Тарас ХАДКЕВІЧ. Сад у кветцы. Апаваданы, вершы. Мастак Ю. Пучынік. 1966 г. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 224. Цана 39 кап.
Барыс НАЗАНУА. Прапісані ў Ціхім Аніле. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга старэйшага ўзросту. Мастак В. Забору, 1966 г. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 280. Цана 43 кап.
Манар ПАСЛЯДОВІЧ. З табою побач. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга і старэйшага ўзросту. Аўтарываны пераклад на рускай мове А. Ішчына. Мастак В. Савіна. 1966 г. Тыраж 50 тыс. экз., стар. 280. Цана 56 кап.
Аляксей ПІСІН. Кавалек. Напісана для маладзёжша ўзросту. Мастак А. Волкаў. 1966 г. Тыраж 20 тыс. экз., стар. 20. Цана 14 кап.
Пых. Беларусія народная назкі. Апрацоўка Ул. Луцвіч. Для дашкольнага ўзросту. Малакоўскі Цішчынскі, 1966 г. Тыраж 30 тыс. экз., стар. 24. Цана 21 кап.
Лэан ЗАЗЕКА. Лясныя сабры. Апаваданы. Для сярэдняга ўзросту. Малакоўскі Ю. Нішчара. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 64. Цана 9 кап.
Іван БУРСАУ. Як авары да зымі рымхутоўцы. Вершы. На рускай мове. Для дашкольнага ўзросту. Мастак І. Кушчын. 1966 г. Тыраж 75 тыс. экз., стар. 32. Цана 27 кап.
Я. ЦІКОЦКІ. Даве вядома? Вершы. М. Лужаніна і народныя. Мастак В. Матын. 1966 г. Тыраж 250 экз., стар. 16. Цана 13 кап.

Выдвецтва «Беларусь»

Алімпіяда ЗУБАР, Соф'я САДОУСЦЫЯ «Зоратка». Дакументальная аповесць. Прадмова Ул. Лабанка. Мастак І. Немагай. 1966 г. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 240. Цана 41 кап.
Тарас ХАДКЕВІЧ. Сад у кветцы. Апаваданы, вершы. Мастак Ю. Пучынік. 1966 г. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 224. Цана 39 кап.
Барыс НАЗАНУА. Прапісані ў Ціхім Аніле. Аповесць. На рускай мове. Для сярэдняга старэйшага ўзросту.

НАШ МАСТАЦТВО

пароді-епіграми-усмешкі

Георгій ЮРЧАНКА
Сяброўка шапкі
М. ЛІСОУСКАГА

Афішэныя (прынамсі, сама думала так) — жанчына сумная. Гэта — баспрэчарка. Як ніяк заўваж — тройчы. Развод — чатыры разы.
Пятае замужства (на гэты раз рашыліся пастаўніцка) удалым лічыць можна. І такая прыкрасьць. «Неадзіна на працу». Гэта Янка Намлюк, муж і ішчэ.
— Няма чаго думкі быць. Здарова, пастаўніцка, а будзе дзень пры дні вышчаць сваім целам каняну.
— Я высокая-інтэлектуальная і абсалютна сучасная. Хацела ўзвучыцца. Але Янка ліскава — і цёпла.
— Ніхто ж, даражэнькі, не пазноўвае, што ты інтэлектуальная. Там больш павіна зразумець, што праца.
Гэта нішта цыгане. Каб вынесці такое — не. Таму адразу — нежасць. Гэты не адзупіцца. («Цыгане, што калі б адступілі?»)
Муж сапраўды пахрыпваў. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала.

АУКЦЫЁНІЯ

(Алесь АДАМОВІЧ)

Клялася. «Вышчэ звышчэ — аблізкова». Мільгала там. У галаве. А павіта — нічога. Барыяты нібы дэндэжам. Перабралі, аздацца усё. Адзіна. За непрагоннасьцю. І тут жа — «Працаваць» — мужык. Зноў зноў. «Працаваць». Ха, працаваць. Як будзе вольна». Як гэта робіцца — вельмі. Варані алоўкі. Сілішчэ думашчэ. Снахапілася. «Мне — думашчэ». О, як непаважала яго ў гэтую хвіліну.
— Утапіцца, ці што, — некай збоку, нібы адчэня. І тады ралючы: утапіцца. Была, а — няма. Утапілася. У вяду аюшы — і гатова.
Хвалілася вяду аюшы — бурнае, называлася асветлена. Яшчэ і ад таго канчатковае рашэнне ўзбачыла.
— Пабачым, каго — працяваць, гэта з помскай. А дэдука з вяду аюшы.
Радасць перамадзіраць — зноўка, мройліва — прапрацаваць. «Абдумашчэ» — план на ўсёх дотыкаў. Напярэй — знаёмшы. Тапелышчэ між іх не знайшчэ. Гэта ўардыла. «Значыць, раней так не вырашаў ніхто».
— Я першыя тэлефоніні — першыя тэлефоніні. А думі — ужо ў другі бок.
Цыгане, якое б вышчэ — з майго становішчэ знайшоў. Бутушчэ. «Цыгане, што калі б адступілі?»
Муж сапраўды пахрыпваў. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала. Пастаўніцка ўсталявала.

ВЯСНОЙ

(Анатоль АСТРЭКА)

Сонца вясенняе свеціць,
Сядзі аправаца ў кветцы,
Качы шумяць у затокх,
Бусел стаіць на стразе.
«...Сонца вясенняе свеціць».

Многа вясной прыгажосці,
Кветцы, зялёныя, цяпла.
Зноўка ў усёй маладосці
Існаць зямлі расціла.

Мначца на выган цяпці,
Следам авечкі бягуць.
Іхнія дзеткі — ягняці
Нада прычотна бялюць.

Гібыдзі віць з выраю птушкі
З крыкам спляшчэ хутэй,
Певень з рабляю ісушай,
Мнчыца жывай і шарпэй.

Муж хоча выраваць у госці,
Монка ціну услед.
Грэе на сонцы носці
Дзед па манішцы Міхед.

СУСТРЭЧА

(Юрсь СВІРКА)

«Брашы!»
Перадхні — і зноў брашы».
«Я павіда гэты дом».
Здароў, Барбос!
Хіба ты не пазнаў?
Забыву.
Як павідаваў раней плашчыца?
Чаму ж цяпер
Такім тыроўным стаў
І даглынуцца
Мершыся
Да плашчыца?
З табою сустрачы
Рад ж, каб
Да душы.
А ты?
Хіба па-людску ты трымаешся?

СЛОВА ЗА СЛОВАМ

(Еўдзія ЛОСЬ)

Вольна — Вольна.
А не Вольга.
Чарынь — чарынь,
Не Юнь...
Канца-краю не відо.

Зраца вясной летуцення,
І без клалот, без турбот
Словы паніццёў вясенніх
Самі наладуцца ў вяснінот.

Зараніце толькі тэму,
Для пачатку дайце сьмаз —
Верш — не верш, расце паэма,
Вось паслухайце яраза:

У майго мілага бані,
Нібы ў авынка бані;
Лезуць печаныя рані,
Задам-перадам з ракі.

Падняла знячэўну гайку
У бразовым гайку;
Запрасла ў госці чайку
Выпіць моцнага чайку.

Зайчын шло мае сілы
З нахам ралася з сіла.
Зачапылі ірун за вілы,
Я вярочку крун за вілы.

Вольна, Чарынь, Вайнілова,
Палічы, Берзіно, што
Ідзе з гары. Коль ступіў на
чорнае, што на разасланы
кажух. Тады асеў у снег аж

ЧАЛАВЕК І КОНЬ

(Іван ПАШЫНКА)

Нанач яшчэ больш пачнуў
мароз. Ля маладзіна
скакала маленякая зорка,
вострая, як іголка, а
вядола стаў вядлі — да
ставаў аж да зямлі — шырокі
у дзе галасы — зойтэю і
сіноў — круг: на безгалубе.

Наперадзе яе, дарогі былі
яшчэ кіламетры трыццаць.
Мяроў, прабыраў усё
жыццё: камя, сонны, чалавек
і зямлю. У вачы ў яго,
Ратушніка, раптам стаў
Сямію Калінавіч. Ён стаў
чалавек яго, гэтага чалавек.

Хроп конь, часцей стаў
біць у хамут — жаху ўсе.
Хроп конь неўдэ ўперадзе,
але ён, Ратушнік, ужо не
бачыў нары. Конь стаў
нагуляць, адварнуўся ад
верту. Ён, Ратушнік,
тады зноў падамуў,
што стаў чалавек пол
вечер шчына не ў трапе, а
у каня ў грыме. Галзінік
стаў, быў не заведзены
ён, Ратушнік, не стаў нават
паднісоць яго да вуха...

Конь захроп і асеў узад.
Тады яго, Ратушніка, узят
завод.

Конь вышчэў галаву і
счынуўшы збок, уваліўся ў
снег па жывот. Ішоў і шчы-
наў, Ратушніка, з са-
бой.

Ратушнік падхапіла
збоку.
— Палла...
Са збоку ён тады сунуў
яму вядлікам — пад хамут
ля шы. Конь доўга пера-
раў нагамі — ён, Ратушнік,
чці спраніўся схінуць,
пелі ўсчынуў і стаў зноў
на чверда. Страснаўся і
стаў...

Конь стаяў на чвердым, і
яму, Ратушніку, зноў пры-
лягала ў галаву: неўдэ тут да-
рога.

Калі ён зноў узвясіўся ў
пугі, конь скочыў у аглоб-
шчына і галаву: неўдэ тут да-
рога.

Ратушнік падамуў, што
конь ліжыць за яго...
Калі конь узвясіўся на чвер-
дзе, лягчы стаў і яму, Ра-
тушніку. Ён адгадаўся, што
ідзе з гары. Коль ступіў на
чорнае, што на разасланы
кажух. Тады асеў у снег аж

3 апавядання Івана
Пашынка «Агані»
выпуса Гандусь
ЦІКАУНІ.

СЁННЯ І ЗАЎТРА ХАРЭАГРАФІІ

[Заканчэне. Пачатак на 2-й стар.]

Іншы раз праславае яго (дзякаваць богу!) — толькі як рэмінісцэнцыя) у мініяцюрах, пастаўленых Дадзішкіліні, такіх, як «Бюро», «Мясечнінае святло» і г. д. Будзем спадзявацца, што захаванне «Сяньня» форма творчасці і надалей міне харэаграфію, якая працуе на беларускай сцэне.

Пытанне высокамастанкага, паўнацінага сцэнарнага парэпнаму стаць для савецкага балетнага тэатра вельмі востра. З усёй масы твораў пра сучаснасць, што ствараюцца ў балетных калектывах, толькі нямногія маюць у сваёй аснове добрую літаратурную драматургію. І гэта, вядома, не можа не адбіцца на якасці спектакляў. (Прыгадаем, якую дрэнную пастаўку аказалі лібрэтысты сваім саўтэарам — стваральнікам беларускіх балетаў? «Святло і пелі» і «Мара». Там большую каштоўнасць набываюць балеты, у аснове якіх ляжыць цікавы сцэнарый. Я маю на ўвазе перш за ўсё балет Кара Караева «Снежнае грому». Ён вылучаецца цудоўнай музычнай добрым лібрэта і дастаткова яркай харэаграфіяй (якая толькі ў асобных сценах патрабуе дапрацоўкі). Гэты спектакль вось-вось канчаткова вылазе з рэпертуару тэатра, а ён жа мог бы быць асабліва ў ўмовах навайнай тэхнікі, якой адзначаецца сучасны аднам з сур'езнейшых здабыткаў трупы.

Значна падзель у беларускім харэаграфічным мастацтве можа стаць і спектакль па апавесці В. Быкава «Альпійская балада», пастаўлена яюга намечана на бліжэйшы час. Першааснова балета — сцэнарый па цікавым літаратурным творы — ужо ёсць, справа цяпер за кампазітарам і пастаўшчыкам. Але, вядома, гэтымі дзюма-трыма назвамі нельга абмяжваць сучасную тэатрыку на сцэне нашага тэатра. Трэба шукаць далей, бо і гледчы, і акцёры чакаюць спектакляў, якія цікава і ярка апавядаюць пра сучасніку.

ПРА КЛАСІЧНУЮ спадчыну ў балетным тэатры цяпер многа гавораць, пішуць, дыскусуюць. Справаюцца, у якіх выпадках мастак мае права перапрацаваць творы вядомага майстра мінувалага, што ўваляе на балетнай сцэне ўміне «сучасна прапрацаваць» класіку, ці не павіны ўсе тэатры строга прытрымлівацца адной, «академічнай» радыцыі слаўных балетаў мінувалага і г. д. А жывая балетная балетная тэатраў нашай краіны ставіць (і часта вырашае) усё новыя і новыя пытанні.

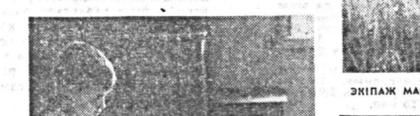
Пастаўніка «Шаўкунчык», напрыклад, у Эстоніі лішні раз даказала, што творы майстроў мінувалага не пераць раўнадушна і рамесніцкага да слабе стаўлення, што балетмайстар, які не валодае належным густам, ведамі і прафесіяналізмам, не мае права брацца за пастаўню такога твора. А вольна «Шаўкунчык», пастаўлены ў Вялікім тэатры Саюза

ЗДЫМАЮЦЬ

Здымаюць

Тры гады назад, калі Міхал Герасімовіч, яшчэ займаўся ў Беларускай поліграфічнай інстытуце, ён «захаваў» фатаграфію.
Цяпер Міхал працуе інжынерам-тэхнолагам на Мазырскім заводзе машынабудавання. У вольны ад работ час ён па-ранейшаму не расставіцца з фотоплёнкай.
Сёння мы змешчваем вынікі з яго работ.

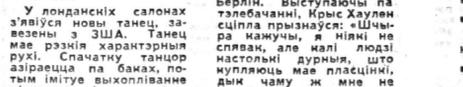
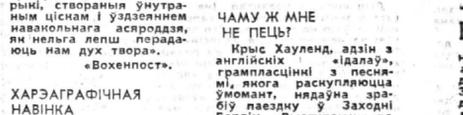
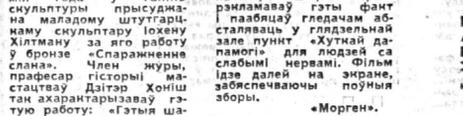
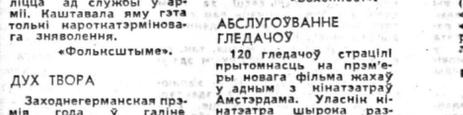
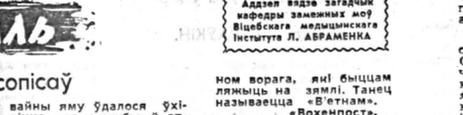
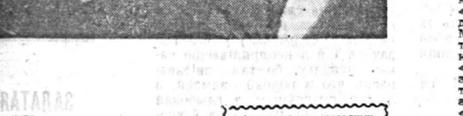
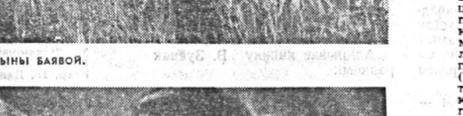
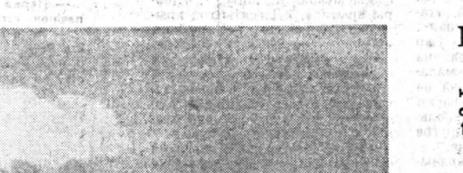

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

ФАКТЫ З ЗАРУБЕЖНЫХ ГАЗЕТ І ЧАСОПІСОЎ

РУЛЕТКА У ЦАРКВЕ
Шукаючы незарэгістраваныя ігральныя дамы і прытоны, паліцыя Буэна-Айрэса знайшла ў адной з царквы залу для гульні ў рулетку. У момант прылоўку паліцыя 19 жанчын і 40 мужчын сядзелі вакол стала, на якім узвышаўся ў выглядзе ў франку і з латанкаю. Каб пазбегнуць высочэйшай пакарання за ўтрыманне ігральнага дома, свяшчэннік атрымаў дазвол на арганізацыю ў царкве латарэй, прыбыткі ад якой павіны былі ісці на дабрачынныя мэты. Добрачынная латарэя ўзбулася чуючыным прырыччэнь для рулеткі.
«Юманітэ».

ДЗЕ ПАМЫЛКА?
Група экспертаў нік не можа прысудзі да адзінай думкі, ці была дапушчана памылка або грумавіні наталага або пры складанні экспліцытаў выстаўні. Гаворка ідзе пра карціну Рафаэля Раўшэнберга «Сучаснае ўспрыняцце дзевятага

КОНКУРСЫ ПРАЦЯГНУТЫ

Міністэрства культуры БССР паведамляе, што адкрытыя конкурсы на праякты помнікаў народным паэтам Беларускай ССР Я. Купалу і Я. Коласу прадоўжаны да 1 верасня 1966 года.

ВЕЧАР ДЛЯ ўДЗЕЛЬНІКАЎ САМАДЗЕЙНАСЦІ

Падрыхтоўкай вечара займаўся спецыяльна створаны камісія. Яна паслала запрашэнні самадзейным артыстам, падрыхтавала канцэртныя падарункі, прызы, на вечар сабралася больш 300 антуястаў самадзейнасці, прадпрыемстваў, устаноў і раёнага Дома культуры. Пачаўся вечар выступленнем агітбрыгады Гомельскага абласнога Дома народнай творчасці. Канцэрт яе скончыўся агучаным разучваннем песні кампазітара Левашова «Засяцелася адна» пад кіраўніцтвам мастацкага кіраўніка агітбрыгады заслужанага дзеяча культуры БССР Вяславава.
Дырэктар Гомельскага абласнога Дома народнай творчасці І. Капача прывітаў гучаўніц Усебеларускага фестывалю мастацкай самадзейнасці, уручыў граматы лепшым выканаўцам.
Потым былі цікавыя гульні, танцы, конкурсы на лепшага спевака, тэатра, чытальніца.

Я. РОМБАК,
інструктар Нараўлянскага РДК.

ЛЕБАЧАННЕ

10 чэрвеня
Першая праграма. 16.45 — праграма перадач. 16.50 — для дзяткі і дзяткі. 17.00 — «Там, дзе перадач». 17.10 — «Там, дзе перадач». 17.20 — «Там, дзе перадач». 17.30 — «Там, дзе перадач». 17.40 — «Там, дзе перадач». 17.50 — «Там, дзе перадач». 18.00 — «Там, дзе перадач». 18.10 — «Там, дзе перадач». 18.20 — «Там, дзе перадач». 18.30 — «Там, дзе перадач». 18.40 — «Там, дзе перадач». 18.50 — «Там, дзе перадач». 19.00 — «Там, дзе перадач». 19.10 — «Там, дзе перадач». 19.20 — «Там, дзе перадач». 19.30 — «Там, дзе перадач». 19.40 — «Там, дзе перадач». 19.50 — «Там, дзе перадач». 20.00 — «Там, дзе перадач». 20.10 — «Там, дзе перадач». 20.20 — «Там, дзе перадач». 20.30 — «Там, дзе перадач». 20.40 — «Там, дзе перадач». 20.50 — «Там, дзе перадач». 21.00 — «Там, дзе перадач». 21.10 — «Там, дзе перадач». 21.20 — «Там, дзе перадач». 21.30 — «Там, дзе перадач». 21.40 — «Там, дзе перадач». 21.50 — «Там, дзе перадач». 22.00 — «Там, дзе перадач». 22.10 — «Там, дзе перадач». 22.20 — «Там, дзе перадач». 22.30 — «Там, дзе перадач». 22.40 — «Там, дзе перадач». 22.50 — «Там, дзе перадач». 23.00 — «Там, дзе перадач». 23.10 — «Там, дзе перадач». 23.20 — «Там, дзе перадач». 23.30 — «Там, дзе перадач». 23.40 — «Там, дзе перадач». 23.50 — «Там, дзе перадач». 24.00 — «Там, дзе перадач».

12 чэрвеня
Першая праграма. 8.25 — у дэпартаментавым. 1. «Дэпартаментавым». 2. «Дэпартаментавым». 3. «Дэпартаментавым». 4. «Дэпартаментавым». 5. «Дэпартаментавым». 6. «Дэпартаментавым». 7. «Дэпартаментавым». 8. «Дэпартаментавым». 9. «Дэпартаментавым». 10. «Дэпартаментавым». 11. «Дэпартаментавым». 12. «Дэпартаментавым». 13. «Дэпартаментавым». 14. «Дэпартаментавым». 15. «Дэпартаментавым». 16. «Дэпартаментавым». 17. «Дэпартаментавым». 18. «Дэпартаментавым». 19. «Дэпартаментавым». 20. «Дэпартаментавым». 21. «Дэпартаментавым». 22. «Дэпартаментавым». 23. «Дэпартаментавым». 24. «Дэпартаментавым». 25. «Дэпартаментавым». 26. «Дэпартаментавым». 27. «Дэпартаментавым». 28. «Дэпартаментавым». 29. «Дэпартаментавым». 30. «Дэпартаментавым». 31. «Дэпартаментавым». 32. «Дэпартаментавым». 33. «Дэпартаментавым». 34. «Дэпартаментавым». 35. «Дэпартаментавым». 36. «Дэпартаментавым». 37. «Дэпартаментавым». 38. «Дэпартаментавым». 39. «Дэпартаментавым». 40. «Дэпартаментавым». 41. «Дэпартаментавым». 42. «Дэпартаментавым». 43. «Дэпартаментавым». 44. «Дэпартаментавым». 45. «Дэпартаментавым». 46. «Дэпартаментавым». 47. «Дэпартаментавым». 48. «Дэпартаментавым». 49. «Дэпартаментавым». 50. «Дэпартаментавым». 51. «Дэпартаментавым». 52. «Дэпартаментавым». 53. «Дэпартаментавым». 54. «Дэпартаментавым». 55. «Дэпартаментавым». 56. «Дэпартаментавым». 57. «Дэпартаментавым». 58. «Дэпартаментавым». 59. «Дэпартаментавым». 60. «Дэпартаментавым». 61. «Дэпартаментавым». 62. «Дэпартаментавым». 63. «Дэпартаментавым». 64. «Дэпартаментавым». 65. «Дэпартаментавым». 66. «Дэпартаментавым». 67. «Дэпартаментавым». 68. «Дэпартаментавым». 69. «Дэпартаментавым». 70. «Дэпартаментавым». 71. «Дэпартаментавым». 72. «Дэпартаментавым». 73. «Дэпартаментавым». 74. «Дэпартаментавым». 75. «Дэпартаментавым». 76. «Дэпартаментавым». 77. «Дэпартаментавым». 78. «Дэпартаментавым». 79. «Дэпартаментавым». 80. «Дэпартаментавым». 81. «Дэпартаментавым». 82. «Дэпартаментавым». 83. «Дэпартаментавым». 84. «Дэпартаментавым». 85. «Дэпартаментавым». 86. «Дэпартаментавым». 87. «Дэпартаментавым». 88. «Дэпартаментавым». 89. «Дэпартаментавым». 90. «Дэпартаментавым». 91. «Дэпартаментавым». 92. «Дэпартаментавым». 93. «Дэпартаментавым». 94. «Дэпартаментавым». 95. «Дэпартаментавым». 96. «Дэпартаментавым». 97. «Дэпартаментавым». 98. «Дэпартаментавым». 99. «Дэпартаментавым». 100. «Дэпартаментавым».

11 чэрвеня
Першая праграма. 14.55 — праграма перадач. 15.00 — для дзяткі і дзяткі. 15.10 — «Там, дзе перадач». 15.20 — «Там, дзе перадач». 15.30 — «Там, дзе перадач». 15.40 — «Там, дзе перадач». 15.50 — «Там, дзе перадач». 16.00 — «Там, дзе перадач». 16.10 — «Там, дзе перадач». 16.20 — «Там, дзе перадач». 16.30 — «Там, дзе перадач». 16.40 — «Там, дзе перадач». 16.50 — «Там, дзе перадач». 17.00 — «Там, дзе перадач». 17.10 — «Там, дзе перадач». 17.20 — «Там, дзе перадач». 17.30 — «Там, дзе перадач». 17.40 — «Там, дзе перадач». 17.50 — «Там, дзе перадач». 18.00 — «Там, дзе перадач». 18.10 — «Там, дзе перадач». 18.20 — «Там, дзе перадач». 18.30 — «Там, дзе перадач». 18.40 — «Там, дзе перадач». 18.50 — «Там, дзе перадач». 19.00 — «Там, дзе перадач». 19.10 — «Там, дзе перадач». 19.20 — «Там, дзе перадач». 19.30 — «Там, дзе перадач». 19.40 — «Там, дзе перадач». 19.50 — «Там, дзе перадач». 20.00 — «Там, дзе перадач». 20.10 — «Там, дзе перадач». 20.20 — «Там, дзе перадач». 20.30 — «Там, дзе перадач». 20.40 — «Там, дзе перадач». 20.50 — «Там, дзе перадач». 21.00 — «Там, дзе перадач». 21.10 — «Там, дзе перадач». 21.20 — «Там, дзе перадач». 21.30 — «Там, дзе перадач». 21.40 — «Там, дзе перадач». 21.50 — «Там, дзе перадач». 22.00 — «Там, дзе перадач». 22.10 — «Там, дзе перадач». 22.20 — «Там, дзе перадач». 22.30 — «Там, дзе перадач». 22.40 — «Там, дзе перадач». 22.50 — «Там, дзе перадач». 23.00 — «Там, дзе перадач». 23.10 — «Там, дзе перадач». 23.20 — «Там, дзе перадач». 23.30 — «Там, дзе перадач». 23.40 — «Там, дзе перадач». 23.50 — «Там, дзе перадач». 24.00 — «Там, дзе перадач».

12 чэрвеня
Першая праграма. 10.20 — «Там, дзе перадач». 10.30 — «Там, дзе перадач». 10.40 — «Там, дзе перадач». 10.50 — «Там, дзе перадач». 11.00 — «Там, дзе перадач». 11.10 — «Там, дзе перадач». 11.20 — «Там, дзе перадач». 11.30 — «Там, дзе перадач». 11.40 — «Там, дзе перадач». 11.50 — «Там, дзе перадач». 12.00 — «Там, дзе перадач». 12.10 — «Там, дзе перадач». 12.20 — «Там, дзе перадач». 12.30 — «Там, дзе перадач». 12.40 — «Там, дзе перадач». 12.50 — «Там, дзе перадач». 13.00 — «Там, дзе перадач». 13.10 — «Там, дзе перадач». 13.20 — «Там, дзе перадач». 13.30 — «Там, дзе перадач». 13.40 — «Там, дзе перадач». 13.50 — «Там, дзе перадач». 14.00 — «Там, дзе перадач». 14.10 — «Там, дзе перадач». 14.20 — «Там, дзе перадач». 14.30 — «Там, дзе перадач». 14.40 — «Там, дзе перадач». 14.50 — «Там, дзе перадач». 15.00 — «Там, дзе перадач». 15.10 — «Там, дзе перадач». 15.20 — «Там, дзе перадач». 15.30 — «Там, дзе перадач». 15.40 — «Там, дзе перадач». 15.50 — «Там, дзе перадач». 16.00 — «Там, дзе перадач». 16.10 — «Там, дзе перадач». 16.20 — «Там, дзе перадач». 16.30 — «Там, дзе перадач». 16.40 — «Там, дзе перадач». 16.50 — «Там, дзе перадач». 17.00 — «Там, дзе перадач». 17.10 — «Там, дзе перадач». 17.20 — «Там, дзе перадач». 17.30 — «Там, дзе перадач». 17.40 — «Там, дзе перадач». 17.50 — «Там, дзе перадач». 18.00 — «Там, дзе перадач». 18.10 — «Там, дзе перадач». 18.20 — «Там, дзе перадач». 18.30 — «Там, дзе перадач». 18.40 — «Там, дзе перадач». 18.50 — «Там, дзе перадач». 19.00 — «Там, дзе перадач». 19.10 — «Там, дзе перадач». 19.20 — «Там, дзе перадач». 19.30 — «Там, дзе перадач». 19.40 — «Там, дзе пер